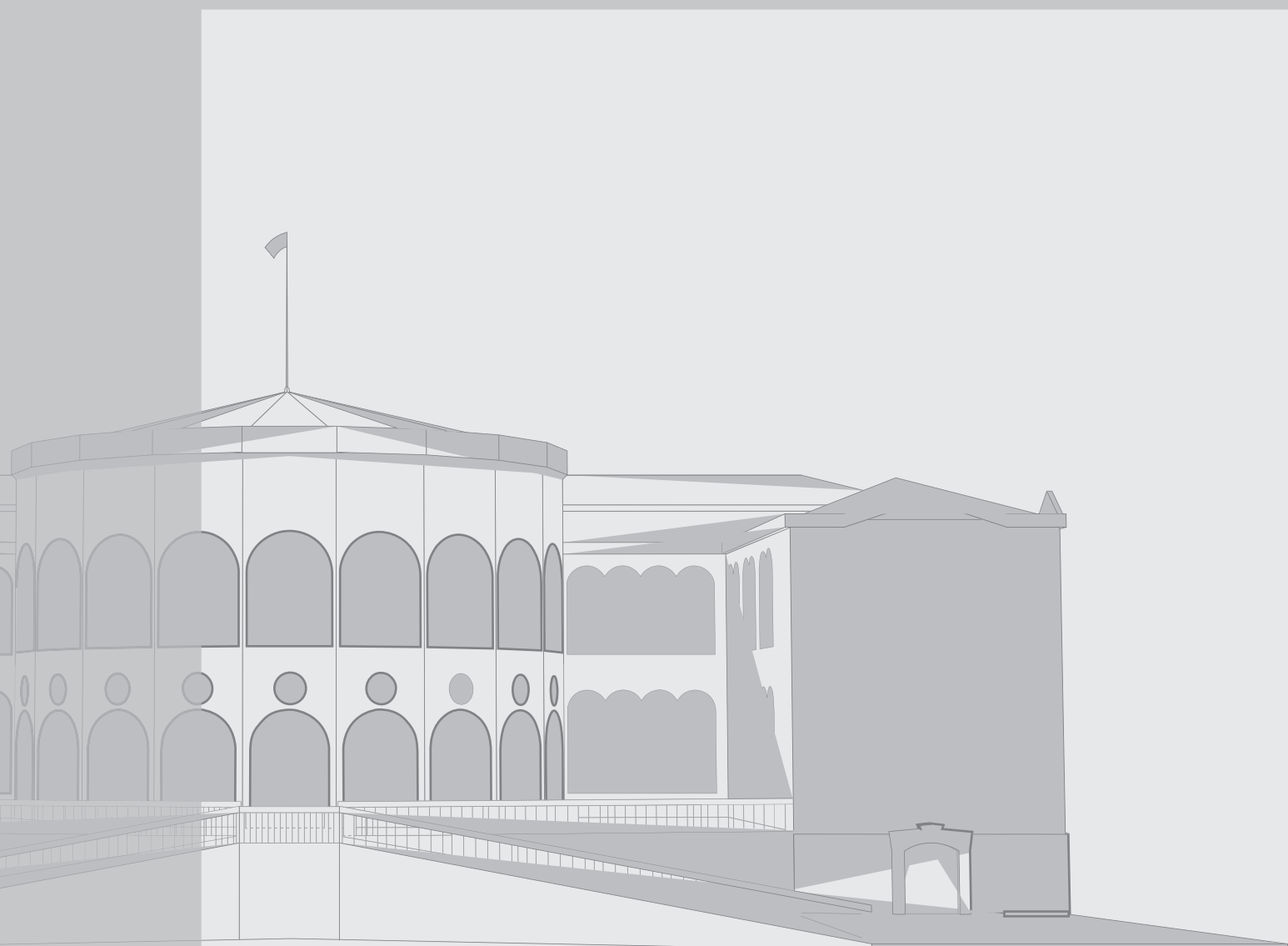

Perspektiv 05/08

Svalbard-traktaten – ulike oppfatninger om traktatens anvendelsesområde

Av Brit Fløistad, Ocean Futures

Stortingets utredningsseksjon yter faglig bistand til representanter, partigrupper og komiteer i Stortinget basert på spørsmål fra den enkelte oppdragsgiver.

Seksjonen publiserer også egeninitierte notater som gjøres allment tilgjengelig. Enkelte av notatene er utarbeidet av eksterne fagpersoner og forskningsmiljøer på oppdrag fra Stortingets utredningsseksjon.

Tidligere utgitt:

- 01/05 *Ny britisk lov skal beskytte barn mot overgripere de møter på Internett*
- 01/06 *De nordiske medlemslandenes parlamenter og EU – om innvirkning på sine regjeringers EU-politikk*
- 02/06 *En sammenlignende oversikt over grunnlovsbeskyttelsen av menneskerettigheter i OECD-området*
- 03/06 *Arbeidstakeres mobilitet under EØS-reglene om fri bevegelse for tjenester*
- 01/07 *Pasientmobilitet i EØS*
- 02/07 *Hva er Prüm-samarbeidet – og hvordan skiller det seg fra dagens operative politisamarbeid i Europa?*
- 03/07 *Flat skatt - Estland*
- 04/07 *Delelinjen i Barentshavet – Planlagt samarbeid versus uforutsett konflikt?*
- 01/08 *Forbud mot kjøp av sex – Erfaringer fra Sverige og Finland*
- 02/08 *Barnevern og EØS*
- 03/08 *Energipolitikk og klima – plukke vinnere eller sette avgifter?*
- 04/08 *Om lobbying*

<http://www.stortinget.no/administrasjon/perspektiv.html>

Om forfatteren:

Brit Fløistad er seniorforsker ved Ocean Futures i Oslo. Hun er cand. polit og master i rettsvitenskap. Dette notatet bygger på hennes masteroppgave: "The controversy over the applicable regime outside Svalbard's territorial sea" til 5. avdeling i masterstudiet i rettsvitenskap ved Universitetet i Oslo. Brit Fløistad var i perioden 1999-2005 leder for Stortingets utredningsseksjon.

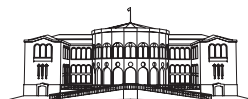
Svalbard-traktaten - ulike oppfatninger om traktatens anvendelsesområde

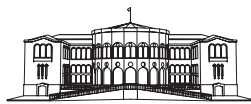
I henhold til Svalbard-traktatens ordlyd omfatter den øygruppens landområder og deres territoriale farvann. Den havrettslige utvikling har gitt kyststaten en rett til å opprette en 200 nautisk mil økonomisk sone, med eksklusiv rett til ressursene i havet og på havbunnen. Dette har i sin tur reist spørsmålet om hvilket regime som skal gjelde i en slik sone utenfor Svalbards territoriale farvann. Det norske standpunktet er at Norges suverenitet over Svalbard gir landet rett til en slik sone utenfor Svalbard. Visse andre traktatpartnere har imidlertid fremholdt at Svalbard-traktaten, med lik rett for alle traktatpartnere til Svalbards ressurser, også kommer til anvendelse utenfor det geografiske området som er nedfelt i traktaten.

Formålet med dette notatet er å se nærmere på ulike juridiske argumenter og ulike politiske interesser som er fremkommet fra norske myndigheter, og fra visse andre traktatpartnere, når det gjelder Svalbard-traktatens anvendelsesområde, både i en maritim sone og på kontinentalsokkelen utenfor Svalbard.

Brit Fløistad
Seniorforsker
Ocean Futures

2. juni 2008

INNHOLD

1.	INNLEDNING	2
2.	RESSURSUTVINNING PÅ SVALBARD - KORT HISTORISK OVERSIKT	3
3.	INTERNASJONALE REGIMER.....	5
3.1	Svalbard-traktaten	5
3.2	FNs havrettskonvensjon.....	6
3.2.1	200 nautisk mil økonomisk sone.....	6
3.2.2	Kontinentalsokkelregimet	7
4.	NÆRMERE OM NORSK SUVERENITET OVER SVALBARD	8
4.1	Norske juridiske argumenter	8
4.2	Visse traktatpartners mulige oppfatning.....	9
5.	NORSKE MYNDIGHETERS POSISJON I RELASJON TIL SVALBARD-TRAKTATEN..	10
5.1	Opprettelsen av en fiskevernsoner utenfor Svalbard	11
6.	TOLKNING AV SVALBARD-TRAKTATEN – ”TERRITORIALE FARVANN”	13
7.	KONTINENTALSOKKELEN UTENFOR SVALBARD	14
7.1	Nærmere om Norges standpunkt	14
7.2	Svalbard-traktaten og sokkelen utenfor Svalbard.....	15
7.2.1	Petroleumsskatteloven - Bergverksordningen	17
8.	SVALBARD-SONEN – VISSE ANDRE TRAKTATPARTNERES STANDPUNKTER OG JURIDISKE ARGUMENTER	18
8.1	Russland	19
8.2	Storbritannia	22
8.3	Island.....	23
8.4	Spania	24
9.	AVSLUTNING.....	24
9.1	Maritim sone og sokkel utenfor Svalbards territorialfarvann	25
9.2	Ulike traktatpartnere – ulike interesser og argumenter	26
	KILDER.....	29
	VEDLEGG 1. KART OG AVTALER	31
	VEDLEGG 2. SVALBARD-TRAKTATEN	32

1. INNLEDNING

Norges suverenitet over Svalbard anerkjennes i Svalbard-traktaten av 1920. Da traktaten trådte i kraft, 5 år senere, kom dette til uttrykk i den norske Svalbard-loven, hvor det heter at Svalbard utgjør en del av Kongeriket Norge. I tillegg til anerkjennelse av norsk suverenitet, nedfeller Svalbard-traktaten en lik rett for borgere fra alle land som er part i traktaten til å utnytte ressursene på øygruppens landterritorium og i de territoriale farvann. Det som kjennetegner Svalbard-traktaten er dermed at den anerkjenner Norges suverenitet over Svalbard, samtidig som den sikrer at borgere i alle traktatlandene har samme rett til å utnytte Svalbards ressurser.

Siden undertegningen av Svalbard-traktaten har den havrettslige utviklingen gitt kyststatene rett til å opprette en 200 nautisk mil økonomisk sone, som gir nasjonal fortrinnsrett til ressursene både i havet og på havbunnen. Denne havrettsutviklingen har ført til at spørsmålet om hvilket regime som skal gjelde i havområdene utenfor Svalbards territorialfarvann er blitt reist. Mer presist dreier det seg om hvorvidt Svalbard-traktaten, som etter sin ordlyd er geografisk begrenset til Svalbards landterritorium og territoriale farvann, kan tolkes slik at den også skal gjelde i en maritim sone, og på sokkelen, utenfor territorialfarvannet.

Norske myndigheter har hatt det konsistente synet at Svalbard-trakten ikke gjelder utenfor de geografiske områder som er nedfelt i traktaten, og at Norge, som har suverenitet over Svalbard, har rett til en 200 nautisk mil økonomisk sone utenfor øygruppen. Norske myndigheter har så langt valgt å opprette en midlertidig 200 nautisk mil ikke-diskriminerende fiskevernsone utenfor Svalbard. Reaksjonen på opprettelsen av denne sonen var at enkelte traktatpartnere reservert sitt syn på Norges rett til en sone utenfor Svalbard, og at enkelte også hevdet det syn at den like rett til ressurser som er nedfelt i Svalbard-traktaten må gjelde i en maritim sone som opprettes utenfor Svalbards territorialgrense.

Ulike standpunkter til traktatens anvendelsesområde gjelder også for kontinentalsokkelen utenfor Svalbard. Mens Norges standpunkt er at Svalbard ligger på norsk kontinentalsokkel, og at sokkelen utenfor Svalbards territorialgrense dermed omfattes av norsk lovgivning, har enkelte andre traktatpartnere uttrykt det syn at Svalbard har sin egen sokkel, hvor det er Svalbard-traktaten som gjelder.

Formålet med dette notatet er ikke å komme frem til en endelig konklusjon på hvordan Svalbard-traktaten er å forstå, det ville være en altfor ambisiøs målsetting. Målet er snarere å belyse standpunkter som er kommet til uttrykk fra norske myndigheter og fra visse andre traktatpartnere angående dette spørsmålet, samt å redegjøre for ulike juridiske argumenter som er anført i tolkningen av Svalbard-traktaten.

Notatet starter med en kort historisk oversikt over prosessen frem mot undertegningen av Svalbard-traktaten, samt med å skissere hovedinnholdet i de folkerettsregimer som ligger til grunn for de ulike synspunkter angående Svalbard-traktatens anvendelsesområde. En historisk oversikt viser blant annet betydningen av å ha på plass et regime når det gjelder ressursutvinning på Svalbard. For øvrig vil notatet behandle spørsmålet om en maritim sone og kontinentalsokkelen hver for seg, og det samme gjelder i hovedsak for standpunkter og juridiske argumenter fra henholdsvis norsk side og fra visse andre traktatpartnere. Notatet søker

avslutningsvis å peke på to aspekter som kan synes særlig relevante i spørsmålet om Svalbard-traktatens anvendelsesområde. Det ene er at spørsmålet om regime i en maritim sone og på kontinentalsokkelen fremstår noe ulikt, og det andre er at norske myndigheter ikke synes å stå overfor en samlet og ensartet motstand fra andre traktatpartnere i Svalbard-spørsmålet.

2. RESSURSUTVINNING PÅ SVALBARD - KORT HISTORISK OVERSIKT

Det kan være naturlig å starte en historisk oversikt i 1596, året for Svalbards gjenoppdagelse.¹ På denne tid gjorde den dansk-norske kongen krav på herredømme over store deler av havområdene utenfor Norge, noe som manifesterte seg i at utenlandske fiskere måtte betale en avgift til den dansk-norske staten.²

Med gjenoppdagelsen av Svalbard ble forekomsten av hval i havområdene utenfor øygruppen kjent, og fra begynnelsen av det 17. århundre startet en rekke land, deriblant Storbritannia og Nederland, hvalfangst i disse områdene, noe som innebar at den dansk-norske kongens herredømme i området ble utfordret.³

Den etter hvert omfattende hvalfangsten førte til konkurranse om å sikre seg denne ressursen, noe som i neste omgang førte til alvorlige konflikter, ikke bare mellom hvalfangstselskapene, men også mellom fangststatene. Det skulle likevel gå nesten et halvt århundre før et regime, som sørget for en fordeling av hvalressursene, var på plass. Det ironiske er at da man omsider hadde kommet frem til et regime, var hvalbestanden sterkt redusert, med den naturlige følge at hvalfangstnasjonene forsvant fra området. Man kan derfor reise spørsmålet om man maktet å komme frem til et regime fordi det var krise i hvalbestanden, eller fordi hvalfangsten mer eller mindre var avviklet. Uansett så førte reduksjonen i bestanden til at interessen for Svalbard i det internasjonale samfunn, avtok. Selv om den dansk-norske kongen fortsatt krevde herredømme i området, forhindret ikke det at en rekke stater drev fangst- og fiskerivirksomhet på og rundt Svalbard. Øygruppen fikk dermed etter hvert status som *terra nullius*, det vil si et område som ikke var underlagt noen stats overhøyhet, og hvor det var fritt frem for alle til å utnytte ressursene både på land og i havområdene utenfor.

I begynnelsen av det 19. århundre økte interessen for Svalbard. Bakgrunnen var igjen en ressurs, denne gangen oppdagelsen av kull, som førte til at en rekke stormakter som Storbritannia, USA, Tyskland og Frankrike etablerte kullkompanier på Svalbard. Også denne gangen førte konkurransen om ressurser til konflikter, og igjen var det klart at det var nødvendig å nå frem til et regime for ressursutvinning på Svalbard.

¹ Dette året gikk den nederlandske oppdagelsesreisende Willem Barents i land på Svalbard etter at han hadde mislyktes i sitt forsett om å finne Nord-øst passasjen. For en nærmere diskusjon omkring Svalbards gjenoppdagelse se Arlov, Thor B. Svalbards historie. Theim 2003, s. 47-.

² Mathisen, Trygve. Svalbard i internasjonal politikk. 1871-1925. Oslo 1951, s. 11-12.

³ Britene var særlig pågående her og forsøkte i første omgang å kjøpe Svalbard fra den dansk-norske kongen, noe som i seg selv er et uttrykk for at de anerkjente det dansk-norske overherredømme. I 1614 hevdet britene egen suverenitet over øygruppen, noe som ble bestridt av nederlenderne som mente å ha vært på Svalbard forut for britene, idet Willem Barents hadde satt ned det nederlandske våpenskjold på øygruppen i 1612.

Den norske regjering spilte en sentral rolle i prosessen frem mot et slikt regime. I første omgang som initiativtaker til tre konferanser om Svalbard som ble holdt i Kristiania i perioden 1910 til 1914, men som ikke maktet å nå frem til enighet, og i neste omgang ved å sikre at spørsmålet om Svalbards status ble en del av fredsforhandlingene i Versailles etter første verdenskrig.⁴ Spørsmålet ble behandlet i en egen Svalbard-kommisjon som besto av en representant fra USA, Storbritannia, Frankrike, Italia og Japan.

Norges holdning når det gjaldt Svalbard var å komme frem til internasjonal enighet, men man hadde på et tidlig tidspunkt uttalt at dersom Svalbard skulle underlegges en nasjonalstat, burde dette være Norge.⁵ Norges ambassadør til Frankrike, baron Fredrik Wedel Jarlsberg, ivret sterkt for norsk suverenitet over Svalbard, og hadde åpenbart fått et vidt mandat i forhandlingene i Versailles.⁶ Når det gjaldt andre staters syn fremmet Sverige forslag om Svalbard som et mandat under Norge, et syn som ble støttet av Storbritannia, mens Nederland gikk inn for en form for internasjonal administrasjon. Danmark koblet spørsmålet om støtte til norsk suverenitet, til eget krav på Grønland. Det var trolig støtten fra USA og Frankrike⁷ som var utslagsgivende for at partene endte med å undertegne en traktat som anerkjente Norges suverenitet over Svalbard.

Perioden etter at Svalbard-traktaten var undertegnet, kjennetegnes av at kullutvinningen på Svalbard avtok. De fleste traktatpartene avvirket sine kullkompanier, og interessen for Svalbard avtok igjen i det internasjonale samfunn. Virksomhet på øygruppen og i dens farvann ble i første rekke overlatt til Norge og Russland, som fortsatte sin kulldrift på land og sin fiskerivirksomhet i havområdene utenfor.

Svalbard ble igjen viet lite oppmerksomhet i det internasjonale samfunn.⁸ Dette endret seg imidlertid da utviklingen i internasjonal havrett ga kyststatene den ovennevnte rett til å opprette en 200 nautisk mil økonomisk sone, og opprettelsen av fiskevernsonen i 1977⁹ bidro til at spørsmålet om Svalbard-traktatens anvendelse i havområdene utenfor Svalbards territorialfarvann ble aktualisert.

De vel 30 årene som fiskevernsonen har bestått kjennetegnes av at de traktatpartene som har fisket i sonen, i hovedsak har fulgt norske fiskerimyndigheters regelverk, mens norske fiskerimyndigheter på sin side har gått noe mer lempelig frem i denne sonen enn i den økonomiske sonen utenfor fastlands-Norge.¹⁰

⁴ Ikke en del av Versailles-traktaten.

⁵ Arlov, s.220.

⁶ Mathisen s. 197.

⁷ Utkast til en traktat som ga Norge suverenitet over Svalbard ble utarbeidet av den norske ambassadør og den juridiske rådgiver for den franske utenriksministeren (Fredrik Wedel Jarlsberg. Reisen gjennom livet. Oslo 1932).

⁸ Dette gjelder det internasjonale samfunnet generelt, mens for russerne var Svalbard av stor sikkerhetspolitisk betydning.

⁹ Kgl.res. 3.juni 1977 nr 6.

¹⁰ Som det vil fremgå senere i notatet skjerpet norske fiskerimyndigheter, fra midten av 90-tallet, regulering og håndheving i fiskevernsonen.

Det som kan sies å kjennetegne dagens situasjon er at det internasjonale samfunnets økende fokus på nordområdene kan innebære at spørsmålet om hvilket regime som skal gjelde, både i en maritim sone og på sokkelen utenfor Svalbards territorialfarvann, også kan få økt internasjonal oppmerksomhet.

3. INTERNASJONALE REGIMER

De aktuelle folkerettsregimene i dagens diskusjon om hvilket regime som skal gjelde utenfor Svalbards territorialfarvann, er i første rekke Svalbard-traktaten av 1920, som gjelder spesielt for det aktuelle området, og FNs Havrettskonvensjon av 1982, som gjelder havets folkerett generelt.

3.1 Svalbard-traktaten

I Svalbard-traktaten defineres Svalbards landområde til de øyene som ligger innenfor de koordinater som utgjør den såkalte Svalbard boksen.¹¹ De sentrale elementene i traktaten kommer til uttrykk i artikkel 1 hvor det heter at "[d]e høie kontraherende parter anerkjenner under de vilkår som er fastsatt i nærværende traktat Norges fulle og uinnskrenkede høihetsrett over Spitsbergen-øgruppen...", og i artikkel 2 hvor det slås fast at "[a]lle de kontraherende parters skip og undersåtter skal ha like rett til fiske og jakt innen de områder som er nevnt i artikkel 1 og deres territoriale farvann." Traktaten slår også fast visse andre like rettigheter, som adgang til fjorder og havner, og til å drive og å utnytte maritime, industri-, bergverks- og handelsforetagende.¹²

I henhold til Svalbard-traktatens artikkel 8 var Norge forpliktet til å "istandbringe en ordning", som grunnlag for leting og utvinning av kull og andre bergarter. Det fremgår av traktaten at dette skulle være en ordning som særlig når det gjaldt skatter, gebyrer og avgifter skulle utelukke at noen traktatpartnere, Norge inkludert, fikk fortrinn eller ble begunstiget.¹³ Det fremgår videre at skatter, gebyrer eller avgifter, som oppkreves av virksomhet på Svalbard, bare skal komme de områder som er nevnt i Svalbard-traktatens § 1, til gode. Det at disse bestemmelsene er nedfelt i traktatens artikkel 8¹⁴ har reist spørsmålet om hvorvidt de kun gjelder for virksomhet innenfor bergverksordningen, eller om dette er bestemmelser som gjelder virksomhet på Svalbard generelt. Dette vil bli berørt senere i notatet.

Svalbard-traktaten inneholder også regler om hvordan bergverksordningen skulle vedtas.¹⁵ Mer konkret skulle norske myndigheter legge frem et utkast for de andre traktatpartene, og dersom en eller flere parter ønsket endringer, skulle avgjørelsen treffes av en kommisjon hvor alle traktatpartene var representert, og hvor avgjørelsen skulle treffes med alminnelig flertall. Denne fremgangsmåten førte til en diskusjon om hvorvidt bergverksordningen var å betrakte som et

¹¹ Svalbard boksen defineres av koordinatene 74° - 81° N og 10° - 35° Ø, og dekker ca 63 000 km². De største øyene er Spitsbergen (39 000 km², Nordaustlandet (14 600 km²), Edgeøya (5 000 km²) og Barentsøya (1.300 km².) Formålet med Svalbard-boksen er å gi uttrykk for hvilke øyer som inngår i Svalbard-traktaten, uten å behøve å nevne alle øyene ved navn.

¹² Artikkel 3 (1) og (2).

¹³ Artikkel 8 (1).

¹⁴ Artikkel 8 (2).

¹⁵ Artikkel 8 (4).

tillegg til Svalbard-traktaten, med samme rettslige status som denne, eller som en del av det norske regelverket. Dersom bergverksordningen er å anse som et tillegg til Svalbard-traktaten, kan ikke Norge ensidig foreta endringer, i motsetning til hva som er tilfellet dersom den er å anse som norsk lov.¹⁶

Uten å gå i detalj inn på de juridiske argumenter som er fremkommet for den ene eller den andre tolkningen, kan det kort nevnes at et argument som har vært ført mot at bergverksordningen er en egen traktat, er at Norge, i Svalbard-traktaten, pålegges å utarbeide en slik ordning, og at den, ved uenighet, kunne vedtas med alminnelig flertall,¹⁷ samtidig som den var bindende for alle traktatpartene. På den annen side har det faktum at Norge var avhengig av godkjennelse fra de andre traktatpartnerne blitt brukt som argument for at bergverksordningen er en internasjonal avtale, som Norge ikke kan endre gjennom intern lovgivning.

Det norske offisielle synet er at bergverksordningen ikke er en egen traktat, men det er samtidig blitt fremholdt at Norge ikke ensidig vil foreta en eventuell endring av bestemmelsene i ordningen.¹⁸

Ellers er Norge, i henhold til Svalbard-traktatens artikkel 9, forpliktet til ikke å opprette, eller tillate opprettet, baser eller anlegg på Svalbard, som kan ”nyttes i krigsøiemed”.

3.2 FNs havrettskonvensjon

FNs havrettskonvensjon¹⁹ er blitt beskrevet som den muligens største folkerettslige utvikling noen sinne,²⁰ og det er i denne konvensjonen kyststatenes rett til 200 nautisk mil økonomisk sone ble nedfelt, og hvor reglene for utstrekningen av et lands kontinentalsokkel er fastsatt.

3.2.1 200 nautisk mil økonomisk sone

Noe av bakgrunnen for at kyststatene ble gitt retten til å opprette en 200 nautisk mil økonomisk sone i tilknytning til territorialfarvannet, og dermed i stor grad overtok ansvaret for forvaltningen av fiskeressursene, var at de internasjonale fiskerikommisjonene ikke hadde maktet å forhindre en sterk nedgang i mange viktige fiskebestander.²¹ Det ble dermed vurdert at man ville få en mer forsvarlig ressursforvaltning dersom ansvaret ble lagt til de respektive nasjonalstater.

En økonomisk sone er definert som et område som ikke skal ”strekke seg ut over 200 nautiske mil fra de grunnlinjer som sjøterritoriets bredde måles fra”,²² og hvor kyststaten har ”suverene rettigheter for det formål å undersøke og utnytte, bevare og forvalte”²³ både levende og ikke-

¹⁶ Bergverksordningen ble vedtatt ved Kgl res. 7. august 1925

¹⁷ Artikkel 8 (5).

¹⁸ Ulfstein, Geir. The Svalbard Treaty. From Terra Nullius to Norwegian Sovereignty. Oslo 1995 s. 138.

¹⁹ FNs Havrettskonvensjon. 10 desember 1982.

²⁰ ”...possibly the greatest legal development ever to take place”. Carl August Fleischer. The new international law of the sea and Svalbard. (Det norske videnskabs-akademi. 150. Symposium. 25. januar 2007).

²¹ I havområdene rundt Svalbard gjaldt dette Den nordøst-atlantiske fiskerikommisjonen (NEAFC).

²² Artikkel 57.

²³ Artikkel 56.

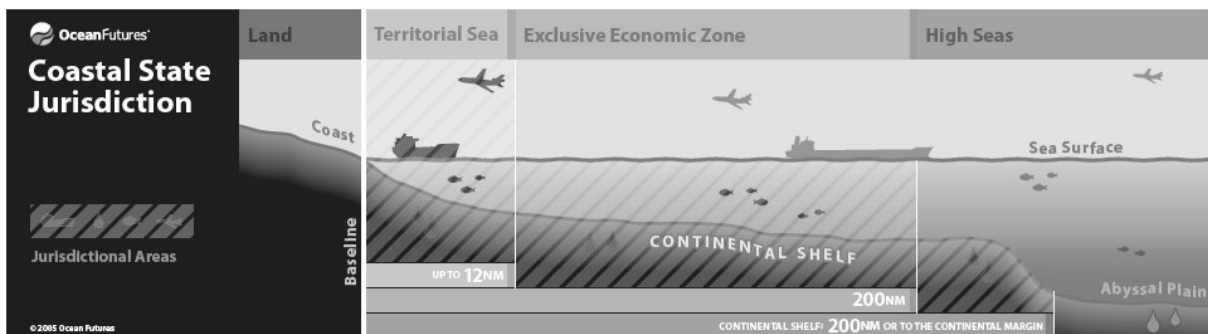

levende ressurser. Mens levende ressurser her dreier seg om ressurser i havmassene, vil ikke-levende ressurser være knyttet til havbunnen og dens undergrunn. Dette innebærer at dersom en kyststat ikke har en sokkel, eller om sokkelens utstrekning er kortere enn 200 nautiske mil, vil kyststaten, gjennom opprettelsen av en økonomisk sone, uansett ha fortrinnsrett til ikke-levende ressurser ut til 200 nautiske mil. Hvis en kyststat derimot har en kontinentalsokkel, som strekker seg lenger ut enn 200 nautiske mil, gir kontinentalsokkelregimet, som omtales nedenfor, en egen folkerettslig hjemmel for råderett over ressursene på sokkelen.

Selv om utgangspunktet er at kyststaten kan forbeholde fiskeressursene innenfor den økonomiske sonen for nasjonale fiskere, vil fiskebestandenes vandringer ofte føre til et behov for samarbeid med andre kyststater om fastsettelse av totalkvoter og fordelingen av disse, og om gjensidig fiske i hverandres soner.

3.2.2 Kontinentalsokkelregimet

Avgrensning av en kyststats kontinentalsokkel var tidligere nedfelt i Geneve-konvensjonen om kontinentalsokkelen av 1958, og var her knyttet til hvor langt ut det var teknisk mulig å utnytte ressursene på havbunnen. Det ble imidlertid vurdert som lite heldig å knytte kriteriet for utstrekningen av kontinentalsokkelen til den teknologiske utviklingen. FNs havrettskonvensjon inneholder derfor en mer presis definisjon som fastsetter en kyststats kontinentalsokkel til å omfatte "havbunnen og undergrunnen i de undersjøiske områder som strekker seg ut over dens sjøterritorium gjennom hele den naturlige forlengelse av dens landterritorium til ytterkanten av kontinentalmarginen....".²⁴ Konvensjonen opererer for øvrig med en endelig ytre grense for kontinentalsokkelen til enten 350 nautiske mil eller 100 nautiske mil utenfor en dybde på 2 500 meter.²⁵

Figur 1: kyststatens jurisdiksjon.

© 2007 Ocean Futures

FNs havrettskonvensjon opprettet en egen Kommissjon for kontinentalsokkelens yttergrense,²⁶ som skal foreta de nøyaktige beregninger av kyststatenes kontinentalsokler, basert på

²⁴ Artikkel 76 (1).

²⁵ Artikkel 76 (4-6).

²⁶ Kommissjonen for kontinentalsokkelens yttergrense (Commission on the Limits of the Continental Shelf CLCS). Kommissjonen har ikke politisk eller juridisk kompetanse.

dokumentasjon lagt frem av statene selv. Norske myndigheter oversendte dokumentasjon om den norske kontinentalsokkelen til kommisjonen i november 2006.²⁷

4. NÆRMERE OM NORSK SUVERENITET OVER SVALBARD

På bakgrunn av formuleringen i artikkel 1 om at de kontraherende parter anerkjenner ”under de vilkår som er fastsatt i traktaten” Norges suverenitet over Svalbard, har spørsmålet meldt seg om dette innebærer at Svalbard-traktaten legger begrensninger på norsk suverenitet over øygruppen.

4.1 Norske juridiske argumenter

To eksperter i folkerett, professorene Carl August Fleischer og Geir Ulfstein, har begge drøftet dette spørsmålet, og begge har konkludert med at norsk suverenitet over Svalbard er den form for suverenitet som ethvert land utøver over sitt territorium.

Professor Fleischer viser til ordlyden i artikkel 1 hvor det heter at traktatpartene ”anerkjenner” norsk suverenitet. I følge Fleischer kan dette forstås dit hen at det var ”den suverenitet som Norge ville etablere ved å ta området i besittelse, som skulle godkjennes”, og ikke at det er Svalbard-traktaten som sådan som er hjemmel eller rettsgrunnlag for norsk suverenitet over Svalbard.²⁸ Når det gjelder formuleringen i artikkel 1 om at traktatpartene anerkjenner Norges suverenitet ”under vilkår som er fastsatt i traktaten”, er Fleischers syn at denne formuleringen, som relaterer seg til lik rett til Svalbards ressurser, er uttrykk for at dette var et vilkår for at traktatparterne anerkjente Norges suverenitet, og ikke ment som en begrensning av norsk suverenitet som sådan. Fleischer viser også til uttalelsen fra Svalbard-kommisjonen, hvor det fremgår at norsk suverenitet over Svalbard bare begrenses av det som konkret fremkommer i Svalbard-traktaten.²⁹ Norsk suverenitet over Svalbard, slik det er tolket her, innebærer dermed at denne suvereniteten bare ”begrenses” av traktatpartenes like rett til ressurser i de områdene som konkret er nevnt i Svalbard-traktaten.

Professor Ulfstein har en noe annen angrepsvinkel i det han stiller spørsmålet om norsk suverenitet over Svalbard atskillig seg fra nasjonal suverenitet slik dette forstås i henhold til internasjonal sedvanerett. Hans konklusjon er at de begrensninger som gjelder for norsk suverenitet på Svalbard fremgår av de like rettigheter til ressurser som er nedfelt i traktaten. Fordi disse rettighetene, i følge Ulfstein, ikke har karakter av suverenitet, er det kun Norge som har suverene rettigheter over Svalbard, en suverenitet som han beskriver som ”ordinary sovereignty”.³⁰

²⁷ Hvis det materialet Norge har lagt frem blir godkjent av kommisjonen vil norsk kontinentalsokken utenfor 200 nautiske mil, være på ca 248 000 kvadratkilometer. (”Kontinentalsokkelen: spørsmål og svar”. Utenriksdepartementet 2007).

²⁸ Fleischer, Carl August. Svalbards sokkel og sone i lys av Svalbard-konferanse og traktattekst. (Foredrag NORISS, 21. mars 2006).

²⁹”sovereignty according to art. 1 should be absolute and in principle unlimited with only those restrictions which were set out and agreed upon in the other articles of the Treaty”.

³⁰ Ulfstein (1995) s 124-128).

Begge professorer viser for øvrig til at traktatpartene i sin tid avviste tanken om Svalbard som et mandatområde under Norge, og valgte å anerkjenne norsk suverenitet over øygruppen. Utenriksminister Gahr Støre har for øvrig også vist til at en form for forvalterrolle for Norge overfor Svalbard i sin tid ble forkastet av traktatpartene til fordel for en løsning som ga Norge full og uinnskrenket suverenitet. Utenriksministeren slo for øvrig fast at Svalbard har vært en del av Norge siden 1925 og vil fortsette å være det.³¹

Det at Fleischer og Ulfstein er enige om at den like rett til ressurser som er nedfelt i Svalbard-traktaten ikke legger begrensninger på norsk suverenitet over Svalbard, forhindrer ikke at de kan ha ulike tolkninger av Svalbard-traktatens anvendelsesområde. Dette har sammenheng med at mens begge professorer vil mene at det er norsk suverenitet som gjelder i en maritim sone og på kontinentalsokkelen utenfor Svalbards territorialfarvann, kan de ha ulike syn når det gjelder om denne suvereniteten må utøves under hensyntaken til den like rett til ressursene som er nedfelt i Svalbard-traktaten. Dette har i sin tur sammenheng med om man tolker Svalbard-traktaten etter sin ordlyd, og dermed konkluderer at den kun gjelder innenfor territorialgrensen, eller om man bygger på en tolkning som åpner for at traktaten kan komme til anvendelse også utenfor denne grensen. Disse ulike tolkninger vil bli nærmere utdypet senere i notatet.

4.2 Visse traktatpartneres mulige oppfatning

Det kan være relevant å peke på at det kan reises spørsmål om enkelte traktatpartnere, i forbindelse med sin anerkjennelse av norsk suverenitet i forhandlingene om Svalbard-traktaten, kan ha lagt til grunn en noe annen oppfatning av norsk suverenitet. De to statene som er særlig relevante her er Storbritannia og Russland.

Som det fremgår av den historiske oversikten, var Storbritannia i utgangspunktet mest innstilt på at Svalbard skulle være et mandatområde under Norge, snarere enn at Norge skulle ha suverenitet over øygruppen. Selv om britene endte med å anerkjenne norsk suverenitet over Svalbard, kan det synes som om de samtidig var opptatt av å bevare så mye som mulig av den *terra nullius* status som hadde kjennetegnet Svalbard.³² Det kan synes som det britiske synet, i forbindelse med vedtakelsen av Svalbard-traktaten, var at traktatens målsetting var en form for balanse mellom norsk suverenitet og traktatpartenes like rett til Svalbards ressurser. Dette er i så fall et synspunkt som ikke kan sies å være et uttrykk for full anerkjennelse av norsk suverenitet.

Russland var som kjent ikke med i forhandlingene om Svalbard-traktaten,³³ men anerkjente Norges suverenitet over Svalbard allerede i 1924. Fleischer har pekt på at det faktum at Russland anerkjente norsk suverenitet over Svalbard før traktaten trådte i kraft kan sies å være et uttrykk for at landet aksepterte norsk suverenitet som sådan, det vil si uavhengig av

³¹ Støre, Jonas Gahr. Svalbard – viktig arena. (Kronikk i Nordlys 15. april 2006)

³² Dette fremgår i et nylig avgitt paper presentert av en tidligere rådgiver til den britiske regjering, hvor Svalbard-traktatens beskrives som et "equitable regime". (Anderson D.H. The status under international law of the maritime areas around Svalbard. (Det norske videnskabs-akademi. 150. Symposium. 25. januar 2007) Mr. Anderson er også dommer ved The International Tribunal for the Law of the Sea. Det må her tas den reservasjon, som også Mr. Anderson selv understreker, at han gir uttrykk for sine personlige meninger.

³³ Russland tiltrådte traktaten i 1935.

Svalbard-traktaten.³⁴ Det som imidlertid kjennetegner den motstand som er kommet til uttrykk på russisk side er vektleggingen av at Norges suverenitet over Svalbard er nedfelt i en internasjonal traktat, og at traktaten ikke gir Norge rett til å gjennomføre ensidige tiltak i relasjon til Svalbard. Et slikt synspunkt kan heller ikke sies å sammenfalle med en anerkjennelse av en stats suverenitet, som nettopp går på retten til ensidige tiltak.

5. NORSKE MYNDIGHETERS POSISJON I RELASJON TIL SVALBARD-TRAKTATEN

Når det gjelder spørsmålet om en sone rundt Svalbard fremgår det av FNs havrettstraktat at øyer³⁵ kan ha soner³⁶. Det vil si at en kyststat har rett til å opprette en 200 nautisk mil økonomisk sone utenfor sitt fastlandsterritorium og utenfor sine øyer. Norske myndigheter har gjort det klart at Norge, som kyststat på Svalbard, har ”den vanlige adgang som følger av folkeretten til å utøve fiskerijurisdiksjon i havområdene utenfor kysten”.³⁷ Man har også vist til at det, i henhold til FNs havrettskonvensjon, er kyststaten som har myndighet til å treffe tiltak for å sikre en forsvarlig beskatning av fiskeressursene, og at Norge, som kyststat, har et særlig ansvar for forvaltningen av de levende ressursene i området rundt Svalbard.³⁸ Det er med andre ord som kyststat at norske myndigheter, i lov om Norges økonomiske sone,³⁹ opprettet en 200 nautisk mil økonomisk sone i ”havområdene utenfor Kongeriket Norge”,⁴⁰ som dermed også omfatter Svalbard og Jan Mayen.

I forbindelse med vedtakelsen av loven om økonomisk sone i 1976, uttalte daværende utenriksminister Knut Frydenlund at regjeringen så det som ”utvilsomt at Norge har adgang til å opprette en økonomisk sone eller en fiskerisone ved Svalbard.”⁴¹ Helt siden norske myndigheter vedtok Svalbard-loven⁴² hvor det slås fast at ”Svalbard er en del av kongeriket Norge”⁴³, har det norske offisielle synet på Svalbard-traktaten vært at den gir Norge full suverenitet over Svalbard, og at den eneste begrensningen på norsk suverenitet er det som konkret fremgår av traktaten. Det betyr at når traktatens ordlyd gir andre traktatpartnere lik rett til ressurser på landterritoriet og i territorialfarvannene, er det norske standpunktet at dette ikke kan innebære at slike rettigheter gjelder i områder som geografisk strekker seg utover dette.

Dette standpunktet kom nylig til uttrykk da utenriksminister Jonas Gahr Støre slo fast at Svalbard-traktaten er helt klar på at når det her vises til territorialfarvann, så er det nettopp det

³⁴ Fleischer, Carl August. Folkeretten og norsk ressursforvaltning i Nord. (Foredrag Tromsø 9. januar 2006).

³⁵ En øy er ”et naturlig dannet landområde som er omgitt av vann, og som befinner seg over havflaten ved høyvann”. (Havrettskonvensjonen artikkel 121 (1)).

³⁶ ”Med det unntak som er fastsatt i nr. 3, skal en øys sjøterritorium, tilstøtende sone, eksklusive økonomiske sone og kontinentalsokkel fastsettes i samsvar med de bestemmelser i denne konvensjon som gjelder for andre landområder. (Havrettskonvensjonen artikkel 121 (2)).

³⁷ Utenrikspolitisk redegjørelse, St.forh. 23. november 1977, s. 686.

³⁸ St. meld. 30 (2004-2005) Muligheter og utfordringer i nord. (3.3).

³⁹ Lov av 17. desember 1976-12-17 nr 91 om Norges økonomiske sone.

⁴⁰ Paragraf 1 første ledd.

⁴¹ Knut Frydenlund, St.forh, 6. juni 1977.

⁴² Lov av 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard.

⁴³ Artikkel 1.

som menes.⁴⁴ Også i regjeringens nordområdestrategi, hvor man viser til at det foreligger ulike syn på Svalbard-traktatens geografiske virkeområde, slås det fast at man fra norsk side alltid har lagt til grunn at ”traktaten, i samsvar med sin ordlyd, bare kommer til anvendelse på øyene og i territorialfarvannet”.⁴⁵

Den norske regjeringens overordnede mål for Svalbard politikken er for øvrig ”en konsekvent og fast håndhevelse av suvereniteten, korrekt overholdelse av Svalbard-traktaten og kontroll med at traktaten blir etterlevd, bevaring av ro og stabilitet i området, bevaring av områdets særegne villmarksnatur og opprettholdelse av norske samfunn på øygruppen”.⁴⁶

5.1 Opprettelsen av en fiskevernsoner utenfor Svalbard

Selv om norske myndigheter er klare på at Norge har rett til en 200 nautisk mil økonomisk sone utenfor Svalbard, har man også vist til at det har vært reist spørsmål om Svalbard-traktatens bestemmelser om fiske og fangst kommer til anvendelse i en sone utenfor Svalbards territorialfarvann, ”slik at vi bare kan iverksette reguleringstiltak som ikke diskriminerer mellom traktatpartene.”⁴⁷ Dette er en erkjennelse av at visse traktatpartnere har uttrykt det syn at Svalbard-trakten, og dermed den like rett til ressurser for alle traktatpartene som er nedfelt i denne traktaten, skal gjelde også utenfor Svalbards territorialgrense.

Da norske myndigheter valgte å opprette en midlertidig og ikke-diskriminerende 200 nautisk mil fiskerivernsone,⁴⁸ ble det gitt to begrunnelser for dette.⁴⁹ Den ene viste til at formålet med sonen var å sikre en forsvarlig ressursutnyttelse, og at det i den forbindelse var tilstrekkelig med en sone som ikke medførte forskjellsbehandling mellom norske og utenlandske fiskere.⁵⁰ Den andre begrunnelsen var nettopp en erkjennelse fra norske myndigheters side om at opprettelsen av en økonomisk sone, med fortrinnsrett for norske fiskere, kunne føre til konfrontasjon med enkelte traktatparter, noe som ble vurdert ikke å være i Norges interesse.⁵¹

Et spørsmål som kan reises i kjølvannet av beslutningen om å opprette det mindre omfattende tiltaket som en fiskevernsoner er, og ikke en full økonomisk sone, samt å gjøre sonen ikke-diskriminerende og midlertidig, er om dette kan sies å ha bidratt til å undergrave det norske standpunktet om Norges rett til en økonomisk sone utenfor Svalbard.

⁴⁴ Jonas Gahr Støre. ”The rule of law and sound management in the High North”. (Det norske videnskabsakademi. Symposium. 25. januar 2007).

⁴⁵ Utenriksdepartementet. Regjeringens nordområdestrategi 2206, s.12.

⁴⁶ St.meld. 40 (1985-1986) Svalbard.

⁴⁷ Utenrikspolitisk redegjørelse, St.forh. 23. november 1977, s.686.

⁴⁸ Forskrift av 3. juni 1977 nr. 06 om fiskevernsonen ved Svalbard.

⁴⁹ St.forh. 6. juni 1977 s. 4327.

⁵⁰ Opprettelsen av nasjonale økonomiske soner i de nordlige havområdene førte til utestegning av en del fiskeristater fra disse sonene, som dermed søkte til havområdene utenfor Svalbard, noe som i sin tur førte til behov for beskyttelse av ressursene i dette området.

⁵¹ Ved opprettelsen av fiskevernsonen mottok norske myndigheter skriftlige reaksjoner fra ni av traktatpartene til Svalbard-traktaten (Sovjetunionen, Storbritannia, Forbundsrepublikken Tyskland, Nederland, Frankrike, De forente stater, Polen, Ungarn og Tsjekkoslovakia), og fra EU. Utenrikspolitisk redegjørelse, St.forh. 23. november 1977, s. 686.

Når det gjelder å opprette det mindre omfattende tiltaket fiskevernsonene i forhold til en full økonomisk sone, er FNs havrettskonvensjon blitt tolket dit hen at den ikke pålegger kyststaten å opprette en økonomisk sone.⁵² Den alminnelige oppfatningen synes å være at FNs havrettskonvensjon pålegger kyststaten å sikre en forsvarlig ressursutnyttelse, og at det er opp til kyststaten å velge de tiltak som best sikrer dette. Det innebærer å vurdere at en forsvarlig ressursutnyttelse kan sikres gjennom et mindre omfattende tiltak. Flere kyststater⁵³ har da også valgt å opprette en fiskerisone snarere enn en økonomisk sone.⁵⁴

I forbindelse med at sonen ble gjort ikke-diskriminerende har norske myndigheter uttalt at "[b]estemmelsene i fiskevernsonen er utformet slik at de ikke ville ha vært i strid med Svalbard-traktaten, selv om denne hadde kommet til anvendelse i fiskevernsonen".⁵⁵ Dette kan langt på vei sies å være et uttrykk for at norske myndigheter har innført Svalbard-traktatens ikke-diskrimineringsprinsipp i fiskevernsonen. Her kan det imidlertid være relevant å vise til at ikke-diskrimineringsprinsippet i Svalbard-traktaten tolkes dit hen at prinsippet ivaretas ved at det er de fiskerinasjoner som tidligere har fisket i området som tildeles kvoter.⁵⁶ Dette er en tolkning som er i tråd med det som kan sies å være et generelt prinsipp for tildeling av fiskekvoter, og som hviler på at selv når det rettslige utgangspunktet i fordelingen av fiskekvoter er ikke-diskriminering på nasjonalt grunnlag, så har det vært akseptert i internasjonal praksis at tildeling av kvoter skjer på bakgrunn av tradisjonelt fiske i det aktuelle området.⁵⁷ Det innebærer videre at det ikke-diskrimineringsprinsippet som er innført i fiskevernsonen, og som nettopp går på at det var de stater som tidligere hadde fisket i området som ble tildelt kvoter,⁵⁸ kan sies like mye å ha sin forankring i et generelt internasjonalt prinsipp for kvotetildeling på et ikke-diskriminerende grunnlag, som i Svalbard-traktatens ikke-diskriminerings prinsipp.

Dersom det skulle oppstå en bestandssituasjon som ga muligheter for å åpne for fiske på nye bestander i Svalbard-sonen, ville det derimot kunne sees som en praktisering av Svalbard-traktatens ikke-diskrimineringsprinsipp dersom det ble tildelt kvoter til traktatpartnere uten historisk fiske i området.

På bakgrunn av at fiskevernsonen er et midlertidig tiltak, og sonen nå har vart i mer en 30 år, kan det spørres om hjemmelen for sonen dermed er svekket. Dette er blitt kommentert i en sak

⁵² Fleischer Carl August. The Exclusive economic zone under the convention regime and in state practice. /The 1982 Convention on the Law of the Sea. Proceedings 1983).

⁵³ For eksempel Australia, Canada, Danmark, Tyskland, Nederland og Sverige.

⁵⁴ Norge har som kjent opprettet en 200 nautisk mil fiskerisone, snarere enn en økonomisk sone, rundt Jan Mayen (29. mai 1980).

⁵⁵ St. meld. 30 (2004-005) Muligheter og utfordringer i nord.

⁵⁶ I en nærmere redegjørelse for ikke-diskrimineringsprinsippet i Svalbard-traktaten opererer Ulfstein med det han definerer som "real discrimination". Her fremholder han at kravet til ikke å diskriminere ikke ligger at alle skal ha lik rett, men at et tiltak ikke må innebære at noen får dårligere rett enn tidligere.

⁵⁷ Dette kommer til uttrykk i Høyesteretts dom (Rt-1996-624), hvor det også konkret vises til at flere avgjørelser av EF-domstolen har lagt til grunn at slik regulering ikke er i strid med Roma-traktaten. Her kan også vises til "Opinion of the Advocate-General" når det gjelder Kommisjonens forordning 1162/2001: "The derogation set out in article 2(2) of the contested regulation does therefore constitute differential treatment of comparable situations and therefore does not discriminate against Spanish fishermen".

⁵⁸ Norske myndigheter tildelte kvoter på bakgrunn av stater som hadde fisket i området i perioden 1966-1975 (Norge, Russland, EU, Færøyene og Polen).

for Høyesterett⁵⁹, som uttrykte det syn at det må være opp til de politiske myndighetene å vurdere hvor lenge fiskevernsonen skal være en midlertidig ordning. Høyesterett har dermed gjort spørsmålet om fiskevernsonen som et midlertidig tiltak til et politisk snarere enn et rettslig spørsmål. Det betyr naturligvis ikke at ikke traktatpartnere kan hevde at det undergraver det norske standpunktet at norske myndigheter fortsatt opererer med et midlertidig tiltak. Et relevant motargument her kan være at fiskevernsonen tjener formålet om en forsvarlig ressursforvaltning, og kanskje ikke minst at i denne perioden har traktatpartnere, som fisker i sonen, i det alt vesentlige overholdt norske reguleringer.

6. TOLKNING AV SVALBARD-TRAKTATEN – ”TERRITORIALE FARVANN”

Hva er så de juridiske argumentene som støtter opp under det standpunktet at Svalbard-traktatens geografiske utstrekning er begrenset til det som konkret er nedfelt i traktaten, og hva er de juridiske argumenter som åpner for at traktaten kan tolkes slik at den også kan få anvendelse utover disse områdene. Som antydnet ovenfor vil notatet her ta for seg juridiske argumenter som er kommet til uttrykk fra professorene Fleischer og Ulfstein.⁶⁰ Fokus vil her være på tolkningen av begrepet ”territoriale farvann”, som i følge Svalbard-traktatens ordlyd markerer grensen for traktatens anvendelse utover i havet.

I sin tolkning av Svalbard-traktaten legger Fleischer til grunn det som er den vanlige betydningen av begrepet ”territoriale farvann” slik dette fremgår av folkeretten, hvor et lands territorialgrense defineres som en grense ”som ikke overstiger 12 nautiske mil målt fra grunnlinjen”.⁶¹ Dette betyr at Fleischer tolker Svalbard-traktaten på grunnlag av dens ordlyd. Det vil videre si at han i denne sammenheng avviser en traktattolkning som åpner for å trekke inn andre momenter, som hva traktatpartene i sin tid kan ha ment med begrepet territoriale farvann. En slik tolkning vil, i følge Fleischer, være det samme som å reise spørsmålet om traktatpartene kan ha ment å åpne for en tolkning av traktaten som kunne innebære en begrensning i norsk suverenitet. Det vil mer konkret si en tolkning hvor norske myndigheter måtte åpne for traktatpartenes like rett til ressurser også utenfor Svalbards territorialfarvann, det vil si i områder som ikke er nedfelt i traktaten. Når Fleischer her avviser en slik tolkning synes dette å bygge på et rettslig prinsipp om at en stats suverenitet ikke kan begrenses gjennom tolkning av en traktat, men må komme klart til uttrykk.⁶²

Ulfstein har, på sin side, en tilnærming til tolkningen av begrepet ”territoriale farvann” i Svalbard-traktaten, som kan innebære en anvendelse av traktaten utover det geografiske område som fremgår av traktatens ordlyd. Ulfstein åpner med andre ord for en tolkning hvor norsk suverenitet i områder utenfor Svalbards territorialfarvann må utøves innenfor Svalbard-traktatens ikke-diskrimineringsprinsipp. Dette er basert på at Ulfstein, i sin tolkning, trekker inn hva som kan ha vært traktatpartneres intensjon da de fastslo den like rett til ressurser som ligger

⁵⁹ Kjennelse HR-2006-01997-A (50,51)

⁶⁰ Begge professorer har i sine arbeider gitt uttrykk for langt mer inngående og omfattende juridiske redegjørelser knyttet til spørsmålet om Svalbard-traktatens geografiske utbredelse enn det som kan drøftes i dette notatet. Det som behandles her er derfor det som synes å fremstå som hovedmotsetningen i deres juridiske argumentene

⁶¹ FNs Havrettskonvensjon artikkel 3

⁶² Et slikt prinsipp er ikke nedfelt i Wien-konvensjonen om traktater av 23. mai 1969, noe som i og for seg ikke betyr at det ikke kan være gjeldende folkerett.

i dette prisnippet. Ved å vise til at territoriale farvann var den eneste kjente maritime sone utenfor indre farvann på det tidspunktet Svalbard-traktaten ble inngått, peker han på at traktatpartenes hensikt kan ha vært at denne like rett til ressurser skulle ”følge med” i eventuelle andre maritime soner som ble opprettet utenfor Svalbard. Ulfstein kan dermed, i sin tolkning av Svalbard-traktaten, sies å legge større vekt på det han mener kan ha vært traktatpartenes intensjon.

Det dreier seg her med andre ord om å vektlegge ulike tilnæringer til traktattolkning. Mens Fleischer holder seg til et tolkningsprinsipp som vektlegger ordlyden, forfekter Ulfstein et tolkningsprinsipp som innebærer større vektlegging på det som synes å fremstå som traktatens formål.⁶³

Ellers viser Ulfstein til at begrepet ”territoriale farvann” kan tolkes utvidende⁶⁴, og dermed, etter hans mening, inkludere også andre typer maritime soner. Her vil det imidlertid, etter min mening, være relevant å minne om at det er vesentlige forskjeller mellom en kyststats territorialfarvann, som er en naturlig forlengelse av landterritoriet og med samme suverenitet,⁶⁵ og andre maritime soner som kyststaten må opprette særskilt og med mer begrensede formål. Det er derfor vanskelig å se at forutsetningen for en utvidende tolkning, er til stede her. Ulfstein har for øvrig pekt på det han betegner som en anomali, når ikke-diskrimineringsprinsippet skal gjelde på landområdet og i territorialfarvannet, hvor andre staters rettigheter som regel er mindre, og ikke i områdene utenfor, hvor slike rettigheter vanligvis er større.⁶⁶ Her mener jeg det må være relevant å minne om den spesielle bakgrunnen for at ikke-diskrimineringsprinsippet skal gjelde på Svalbards landområde og territorialfarvann, og at det dermed ikke kan sies å utgjøre en svekkelse verken av norsk suverenitet eller av den folkerettslige betydningen av områdene.

7. KONTINENTALSOKKELEN UTENFOR SVALBARD

Selv om kontinentalsokkelen utenfor Svalbard ikke er nevnt i Svalbard-traktaten har det vært fremholdt at Svalbard har en egen sokkel hvor det er Svalbard-traktaten som gjelder. Dette blir klart avvist fra norske myndigheter som viser til at Svalbard er beliggende på den norske kontinentalsokkelen, som strekker seg fra det nordlige Norge, forbi Svalbards øygruppe, og ca 200 nautiske mil videre nordover.⁶⁷

7.1 Nærmere om Norges standpunkt

Norske myndigheters standpunkt når det gjelder kontinentalsokkelen i Svalbard-området er med andre ord at det er ”helt uomtvistelig” at denne sokkelen er norsk kontinentalsokkel.⁶⁸

⁶³ Det er blitt vist til en viss tendens i tolkningen av traktater som går på vekt på formålsbetraktninger på bekostning av tolkning av ordlyden (Olimstad, Øyvind. Retten til petroleumsforekomster i havområdene utenfor Svalbard. Masteroppgave i rettsvitenskap, våren 2007).

⁶⁴ Professor Ulfstein referer til territoriale farvann som ”an evolutionary concept”. (Ulfstein 1995).

⁶⁵ Bortsett fra andre lands rett til uskyldig gjennomfart.

⁶⁶ Churchill, Robin og Geir Ulfstein. Marine management in disputed areas. The case of the Barents Sea. London 1992.

⁶⁷ Dette fremkommer i den dokumentasjon som Norske myndigheter har oversendt til CLCS.

⁶⁸ Utenrikspolitisk redegjørelse, St.forh. 23. november 1977, s. 685.

Norges standpunkt fremgår for øvrig, som vil bli vist til nedenfor, både av norsk petroleumslovgivning og av loven om økonomisk sone.

Norske myndigheter erklærte suverene rettigheter over kontinentalsokkelen utenfor Norge i 1963,⁶⁹ basert på de daværende kriteriene, nedfelt i Geneve-konvensjonen av 1958. Resolusjonen ble beskrevet som en ”erklæring rettet utad til andre stater om at Norge vil ha statshøyhet over disse områder av havbunnen og dens undergrunn”. Det kan være interessant å merke seg at det vises til at kontinentalsokkelen gjelder ”utenfor kysten av Kongeriket Norge”, og at Svalbard, gjennom Svalbard-loven, er en del av Kongeriket.⁷⁰ I tilknytning til denne resolusjonen ble det gitt en lov om utforskning og utnyttelse av undersjøiske naturforekomster.⁷¹

Den nåværende reguleringen av petroleumsforekomster i Norge, er nedfelt i petroleumsloven.⁷² Her er norsk kontinentalsokkel, i tråd med kontinentalsokkelregimet i FNs havrettskonvensjon, definert til ”havgunnen og undergrunnen i de undersjøiske områder som strekker seg utover norsk sjøterritorium gjennom hele den naturlige forlengelse av landterritoriet til ytterkanten av kontinentalmarginen...”⁷³ Det fremgår videre at loven ”kommer til anvendelse på petroleumsvirksomhet knyttet til undersjøiske petroleumsforekomster underlagt norsk jurisdiksjon”.⁷⁴ Det interessante i vår sammenheng er at det fremgår at ”[l]oven gjelder ikke på Svalbard, herunder dets indre farvann og sjøterritorium”.⁷⁵ Ved å unnta petroleumsloven fra de områdene som konkret er nevnt i Svalbard-traktaten, uttrykkes det implisitt at norsk lov gjelder på den øvrige sokkelen i området, og videre at det dermed ikke er noen egen Svalbard-sokkel.

Også ved at det i lov om Norges økonomisk sone fremgår at sonen ikke skal gjelde for havbunnen⁷⁶, bekreftes det at det er norsk petroleumslov som skal gjelde på norsk sokkel slik denne er definert i petroleumsloven. Dermed har norske myndigheter også her slått fast at norsk petroleumslovgivning gjelder på sokkelen utenfor Svalbards territorialfarvann. Dette må forstås slik at dersom Norge, i henhold til lov om Norges økonomiske sone, oppretter en 200 nautisk mil økonomisk sone utenfor Svalbard, vil denne kun få anvendelse i en maritim sone utenfor territorialfarvannet, mens petroleumsloven vil gjelde på sokkelen utenfor territorialfarvannet. Innenfor Svalbards territorialfarvann vil det fortsatt være Svalbard-loven som gjelder.

7.2 Svalbard-traktaten og sokkelen utenfor Svalbard

På bakgrunn av at kontinentalsokkelen ikke er en del av det geografiske området som er nedfelt i Svalbard-traktaten, tilsier en tolkning basert på ordlyd at traktaten ikke kommer til anvendelse på sokkelen utenfor Svalbard. Dette er da også utgangspunktet for den tolkningen av Svalbard-

⁶⁹ Kgl.res. 31. mai 1963.

⁷⁰ Evensen, Jens. Rettsproblemer i forbindelse med oljeleting og utvinning av olje på den norske kontinentalsokkel. (Foredrag i Den Norske Advokatforening 22. mars 1966).

⁷¹ Lov av 21. juni 1963.

⁷² Lov av 11. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet.

⁷³ Paragraf 1-6 (1).

⁷⁴ § 1-4 første ledd, første setning.

⁷⁵ Paragraf 1-4 (5).

⁷⁶ Opprettelse av den økonomiske sone endrer ikke innholdet i eller anvendelsesområdet for ...og lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet eller forskrifter gitt i medhold av disse lover. (Øksnol §2 (2)).

traktaten som legges til grunn av Fleischer, i det han avviser at det foreligger en egen sokkel for Svalbard. Han viser for øvrig til at dersom man skulle operere med en slik sokkel, vil Norges suverenitet over Svalbard innebære at dette uansett vil være en norsk sokkel fordi suverenitet over sokkelen er en forlengelse av suverenitet over landområdet. Dette betyr med andre ord, at uansett om Svalbard er beliggende på norsk kontinentalsokkel eller har sin egen sokkel, vil Fleischers standpunkt være at det er norsk lovgivning, og ikke Svalbard-traktaten, som gjelder på sokkelen utenfor Svalbard.

Ulfstein synes her å være av en noe annen oppfatning. Han minner om at kontinentalsokkel var ukjent som regime på den tiden traktaten ble inngått, og på samme måten som for havområdene, trekker han inn i sin tolkning av Svalbard-traktaten hva som kunne ha vært traktatpartenes intensjon. Det han mer konkret viser til er at dersom kontinentalsokkelen hadde vært et kjent regime på det tidspunktet traktaten ble inngått, kunne traktatpartenes intensjon ha vært at lik rett til ressurser også skulle omfatte ressurser på sokkelen. I forlengelsen av dette ser Ulfstein det som en naturlig tolkning av Svalbard-traktaten at traktatpartenes like rett til ressurser følger de endringer som skjer i havområdene utenfor Svalbard.⁷⁷ Det innebærer i så fall at norsk suverenitet må utøves under hensyntaken til Svalbard-traktatens ikke-diskrimineringsprinsipp.

Når det gjelder kontinentalsokkelen kan det for øvrig være interessant å merke seg at for å sikre at også Bjørnøya ble inkludert i Svalbard-traktaten, viste den norske regjeringen i sin tid til at denne øya lå på den samme kontinentalsokkel som Spitsbergen. Dette er uttrykk for kjennskap til kontinentalsokkelen som geologisk begrep på det tidspunkt Svalbard-traktaten ble inngått, men det avgjørende er, i følge Ulfstein, at kontinentalsokkel på denne tiden ikke fremsto som et juridisk begrep.⁷⁸

Både Fleischer og Ulfstein har for øvrig koblet sin argumentasjon omkring sokkelen utenfor Svalbard, til spørsmålet om en delelinje mellom en slik sokkel og sokkelen rundt fastlands-Norge. Når Fleischer benytter spørsmålet om delelinje til å underbygge at man ikke kan snakke om en egen Svalbard sokkel, viser han til kriteriene for en slik delelinje, nedfelt i folkeretten. I følge disse skal avgrensningen mellom stater med kyster som ligger overfor eller støter opp til hverandre, skje ved avtale på grunnlag av folkeretten, med sikte på å oppnå en rett og rimelig løsning.⁷⁹ Han peker på at en delelinje skal trekkes gjennom forhandlinger mellom stater, og hans poeng er at når Svalbard ikke er en stat, kan slike forhandlinger ikke finne sted. Ut fra dette er hans videre argument at når en delelinje mellom en sokkel utenfor Svalbard og utenfor fastlands-Norge ikke kan benytte de kriterier som er nedfelt i folkeretten, men i følge Fleischer, må falle ned på midtlinjeprinsippet, innebærer dette et brudd på folkeretten som han i neste omgang mener bidrar til å undergrave at det foreligger en egen Svalbard sokkel.

Her kan det være relevant å minne om at når det gjelder fiskevernsonen utenfor Svalbard, er denne definert ut til ytergrensen for den økonomiske sonen utenfor fastlands-Norge.⁸⁰ Det betyr

⁷⁷ Ulfstein (1995) ss 428-429.

⁷⁸ Dette skjedde ved daværende president Harry Trumans sokkelproklamasjon av 28. september 1945 hvor han krevde nasjonal råderett over ressursene på USAs kontinentalsokkel.

⁷⁹ Gjelder både for økonomiske soner og for kontinentalsokkel. Havrettskonvensjonen artikkel 74 (1) og 83 (1).

⁸⁰ Artikkel 1 (3).

at det er trukket en delelinje mellom Svalbard og fastlands-Norge, som ikke følger midtlinjen. Selv om denne delelinjen ikke er basert på forhandlinger mellom stater, og sånn sett ikke følger kriteriene nedfelt i havrettskonvensjonen, er den et eksempel på at midtlinjepsippet kan fravikes for en delelinje mellom fastlands-Norge og Svalbard.

Også Ulfstein relaterer spørsmålet om en Svalbard-sokkel til kriteriene for avgrensning mellom kyststater som ligger overfor eller støter opp mot hverandre. Også han viser til at Svalbard ikke er en stat, men han viser til at Svalbard, etter hans mening utgjør en egen form for regime. I forlengelsen av dette synes han å argumentere for at det kan være naturlig å se kontinentalsokkel utenfor Svalbard som en forlengelse av landområdet, og at det dermed er nødvendig å trekke en delelinje mellom Svalbard og fastlands-Norge.

Som en ytterligere støtte for sitt syn om at Svalbard har sin egen sokkel, viser Ulfstein til at Svalbards kyst er utgangspunktet for delelinjen mot Russland. Etter min mening fremstår dette muligens som et relevant argument for at Svalbard har en egen sokkel, men ikke for å underbygge at det er Svalbard-traktaten som gjelder på denne sokkelen. Svalbard vil være utgangspunkt for avgrensning mot Russland enten sokkelen er definert som norsk eller som en sokkel hvor Svalbard-traktaten gjelder.

7.2.1 Petroleumsskatteloven - Bergverksordningen

I forbindelse med spørsmålet om hvilket regime som skal gjelde på kontinentalsokkelen fremstår det som relevant også å si noe om de skatteregler som knytter seg til disse regimer, nedfelt i henholdsvis den norske petroleumsskatteloven⁸¹ og i Svalbard-traktaten.

I henhold til petroleumsskatteloven er utvinning av petroleumsforekomster på norsk kontinentalsokkel underlagt de bestemmelser om skattlegging som er nedfelt i denne loven. Her fremgår det blant annet at det foreligger en særskatt til staten, som beregnes etter en sats som vedtas av Stortinget for hvert enkelt år.⁸²

Dette innebærer at dersom kontinentalsokkelen utenfor Svalbards territorialfarvann er definert som norsk sokkel, vil det, ved en eventuell utvinning av petroleum i dette området, pålegges en slik særskatt til den norske staten. Dersom det er Svalbard-traktaten som gjelder på sokkelen utenfor Svalbard, er det rimelig å anta at det er de skattebestemmelser som er nedfelt i denne traktaten, og som bare kan pålegges i den utstrekning det er nødvendig for de områdene som traktaten omfatter, som kommer til anvendelse.

Her kan det være relevant først å peke på at Svalbard-traktatens artikkel 8 kun viser til de områder som er nevnt i artikkel 1, og at Norge dermed, slik det er blitt anført av blant annet Fleischer, formelt ikke er forpliktet til å gjøre bestemmelsene i artikkel 8 gjeldende i Svalbards territorialfarvann. Ulfstein argumenterer imidlertid for at det er naturlig å tolke Svalbard-traktaten slik at alle bestemmelsene omfatter både landområdet og territorialfarvann. Han viser her for det første til den nære forbindelsen det er mellom en stats landområde og det territoriale

⁸¹ Lov av 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster m.v.

⁸² Har siden 1992 vært på 50 % og kommer i tillegg til vanlig selskapskatt på 28 %. (Skatteetaten. Om petroleumsskattesystemet. 26. januar 2006).

farvann,⁸³ og peker også på at når noen artikler i Svalbard-traktaten ikke nevner territoriale farvann har dette sammenheng med at disse farvann her ikke var relevante.

En slik tolkning innebærer at artikkel 8 også omfatter territorialfarvannet utenfor Svalbard, men reiser i neste omgang, som antydte tidligere, spørsmålet om skattereglene i denne bestemmelsen er å forstå slik at de kun omfatter bergverksvirksomheten, eller om de gjelder virksomhet på Svalbard generelt.

Her er det blitt pekt på at når skattereglene fremkommer i den bestemmelsen som omhandler en bergverksordning, tilsier dette en tolkning som innebærer at disse reglene kun gjelder for bergverksvirksomheten. Det vises videre til at dersom skattereglene var ment for virksomhet på Svalbard generelt, ville det vært naturlig med en egen bestemmelse i traktaten om dette.⁸⁴

Selv om det, i følge Ulfstein, har fremkommet tolkninger fra norske myndigheter som både går på at skattebestemmelsen gjelder for Svalbard generelt,⁸⁵ og på at den kun gjelder bergverksordningen,⁸⁶ viser han til at den alminnelige oppfatningen synes å være at de skattebestemmelser som fremkommer i Svalbard-traktatens artikkel 8 annet ledd, gjelder for all virksomhet på Svalbard og ikke bare for den virksomheten som faller inn under bergverksordningen.

Dette betyr i så fall at det vil være vesentlig ulike skattesystemer som legges til grunn om det er den norske petroleumsskatteloven eller skattebestemmelsene som er nedfelt i Svalbard-traktaten, som kommer til anvendelse ved en eventuell petroleumsvirksomhet på sokkelen utenfor Svalbard.

8. SVALBARD-SONEN – VISSE ANDRE TRAKTATPARTNERES STANDPUNKTER OG JURIDISKE ARGUMENTER

Etter å ha sett nærmere på det norske offisielle synet på Svalbard-traktatens geografiske utbredelse, og på ulike juridiske argumenter knyttet til tolkningen av traktaten, vil det nedenfor bli redegjort for standpunkter og juridiske argumenter angående Svalbard-spørsmålet, slik dette er kommet til uttrykk fra visse andre traktatpartnere. Disse traktatpartene er for det første to land som begge har en lang historie når det gjelder virksomhet på Svalbard, nemlig Russland og Storbritannia, samt de to landene, Island og Spania, med en noe nyere historie for virksomhet i området. Alle de fire traktatpartene har gitt uttrykk for motstand mot norske myndigheters håndtering av området utenfor Svalbards territorialfarvann, men basert på ulik argumentasjon og tilsynelatende ulike politiske interesser i området.

Som antydte tidligere førte opprettelsen av fiskevernsonen til reaksjoner fra flere traktatpartnere, men det som kjennetegner de vel 30 årene siden opprettelsen er, som tidligere

⁸³ Wien-konvensjonen om traktater artikkel 29 viser til at en traktat gjelder for en parts "entire territory", som er tolket til å omfatte både landområde og territorialfarvann.

⁸⁴ Olimstad.

⁸⁵ Ulfstein viser her til St.meld. 39 (1974-75) og St.meld. 40 (1985-86).

⁸⁶ Ulfstein viser her til en uttalelse fra Justisdepartementets lovavdeling (J.No. 2420/87E).

antydde, at traktatpartnere som har drevet fiske i denne sonen i stor grad har etterlevd regelverket. Det er i den sammenheng blitt pekt på som ”et paradoks at nasjoner som i stor grad innretter sin aktivitet etter det norske regelverket samtidig trekker i tvil den håndhevelse som har grunnlag i de samme regler”.⁸⁷

Denne etterlevelsen kan imidlertid langt på vei ha sin bakgrunn i hvordan norske fiskerimyndigheter har vedtatt og håndhevet regelverket for fisket i fiskevernsonen. Mer konkret ble det innført mer lempelige regler, og også lagt en høyere terskel for å gripe inn, i denne sonen enn i norsk økonomisk sone. Dette endret seg imidlertid utover på 1990-tallet da norske myndigheter så et behov for en skjerping av reguleringen med, og kontrollen av, fisket i fiskevernsonen.⁸⁸ Dette hadde sin bakgrunn i at fiskebestander var i ferd med å bli overfisket.⁸⁹ Denne innstramningen førte til et mer anstrengt forhold til traktatpartnere som fisket i fiskevernsonen, og kan også ha bidratt til å styrke disse statens motstand mot Norges rett til å opprette en sone utenfor Svalbard.

8.1 Russland

Som det fremgår av den historiske oversikten har Svalbard til tider fremstått som et område i første rekke preget av norsk og russisk nærvær. Situasjonen i dag kjennetegnes av at på landterritoriet har Norge og Russland sine respektive kullkompanier,⁹⁰ mens de viktigste fiskebestandene i området vandrer mellom norsk og russisk økonomisk sone og farvannet utenfor Svalbard. Dette vandringsmønsteret forutsetter et nært samarbeid mellom Norge og Russland om fastsettelse og fordeling av fiskekvoter.⁹¹

Da fiskevernsonen ble opprettet ga russiske myndigheter klart uttrykk for at Svalbard-traktaten ikke ga Norge rett til ensidig å opprette en slik sone rundt øygruppen. I en note fra den russiske ambassade til den norske utenriksministeren ble det fremholdt at opprettelsen av sonen var i klar strid med Norges forpliktelser i henhold til Svalbard-traktaten.⁹² Det ble i denne sammenheng vist til at opprettelsen av sonen var et ensidig tiltak fra norske myndigheters side, basert på norsk lovgivning, selv om det dreide seg om et forhold som falt inn under en internasjonal traktat.

Det kan synes som om russernes reaksjon særlig gikk på at norske myndigheter ensidig iverksatte tiltak på Svalbard, noe som muligens kan ha sammenheng med en oppfatning på russisk side om å skulle bli konsultert i saker knyttet til Svalbard. En slik oppfatning kan sies å

⁸⁷ Øystein Jensen. Norge og fiskevernsonen. Fridtjof Nansens Institutt (Nordlys 5.1. 2007).

⁸⁸ Mens muntlige og skriftlige advarsler hadde vært de alvorligste virkemidlene under den lempelige håndhevelse, fikk Kystvakten fra 1994 utvidede muligheter for regulering og kontroll av fisket i vernesonen, blant annet ved vedtakelsen av forskrift om maskevidde, bifangst og minstemål m.m. og en ny forskrift om regulering av fisket ved Svalbard (forskrifter av 21. september 1994 nr 0881 og 0880). Dermed ble det innført et regelverk som lignet det som gjaldt for fisket i norsk økonomisk sone.

⁸⁹ Noe av bakgrunnen var at islandske fiskebåter, som ikke var tildelt kvoter i fiskevernsonen, hevdet å ha rett til å fiske i sonen etter at Island i 1994 hadde tiltrådt Svalbard-traktaten

⁹⁰ Store Norske Spitsbergen Kullkompani i nærheten av Longyearbyen og Trust Arktikogul i Barentsburg.

⁹¹ Dette skjer i Den blandete norsk-russiske fiskerikommisjon opprettet 11. april 1975 som et bilateralt fiskeriforvaltningsorgan mellom Norge og Russland (Sovjetunionen).

⁹² Note av 15. juni 1977 omtalt av Alexander V. Vylegianin (2007), se note nedenfor.

ha blitt underbygget i en nylig presentasjon av en russisk folkerettsekspert,⁹³ hvor han omtaler en noteveksling som fant sted mellom Sverige-Norge og Russland i 1871-72. Saken gjaldt en eventuell svensk-norsk annektering av Svalbard,⁹⁴ og russerne, som uttrykte sin tilfredshet med å bli konsultert, uttrykte samtidig sin motstand mot en slik annektering. Da Sverige-Norge oppga sine planer, så russerne åpenbart en sammenheng mellom dette og den russiske motstanden. Det som kan være interessant å merke seg er at man i dag omtaler en noteveksling av 1871-72, og ikke minst at det gis inntrykk av at denne notevekslingen la grunnlaget for en viss historisk basert rettighet for russerne til å bli konsultert i saker som gjelder Svalbard.

Et annet poeng er at russernes motstand mot en svensk-norsk annektering var nært forbundet med et russisk ønske om å bevare Svalbard som et *terra nullius* område. Det er blitt fremholdt at det var frykten for hva andre kunne finne på på Svalbard, snarere enn egne konkrete interesser på øygruppen, som lå til grunn for den russiske Svalbard-politikken ved begynnelsen av forrige århundre, og at dette også er blitt fulgt opp i senere sovjetisk Svalbard-politikk.⁹⁵

Når det så gjelder hvordan russerne har forholdt seg til norske fiskerimyndigheter i fiskevernsonen, har, som antydnet ovenfor, de stater som fisker i sonen, inkludert russiske fiskebåter, i hovedsak overholdt norske fiskerimyndigheters reguleringer. Unntaket fra russisk side er at man har motsatt seg å rapportere sine fangster til norske myndigheter. Da ressursituasjonen tilsa en strengere regulering av fisket i fiskevernsonen, skjerpet dette tonen fra russernes side. De beskyldte Norge for å ha forlatt en 20 års ”gentlemen’s agreement”, og har ved flere anledninger gitt uttrykk for misnøye med hvordan norske fiskerimyndigheter forholder seg til russiske fiskere i fiskevernsonen. Det er blant annet kommet beskyldninger om at Kystvakten behandler russiske fiskere dårligere enn de norske. Russerne skal endog ha hevdet at det inngår i den norske regjeringens plan å presse russerne ut av fiskevernsonen.⁹⁶

Russisk misnøye kom særlig til uttrykk da den russiske tråleren ”Tsjernigov” i april 2001 ble pågrepet i fiskevernsonen for brudd på maskeviddebestemmelsene. Russerne leverte her en formell protest til norske myndigheter, men den sterkeste reaksjonen kom fra lederen for den føderale russiske fiskerikomiteen, som uttrykte at dersom noe lignende skjedde igjen, ville Nord-flåten skyte det norske kystvaktfartøyet i senk, uten å redde dets mannskap.⁹⁷ Når det derimot gjelder den russiske tråleren Elektron, som i oktober 2005 stakk av fra den norske Kystvakten, med norske inspektører om bord, så ble denne tråleren arrestert av russiske myndigheter da den kom inn i russisk farvann. Det er i den sammenheng blitt vist til at russiske tråleres brudd på reglene i fiskevernsonen, kanskje snarere kan relatere seg til fiskebåteiernes

⁹³ Vylegjanin, Alexander N. ”Future problems of International law in the High North: Review of the Russian legal literature. (Det norske videnskaps-akademi. Symposium. 25. januar 2007) Mr. Vylegjanin er professor ved Moscow State University of International Relations, og tilknyttet Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation.

⁹⁴ Bakgrunnen var at den svenske vitenskapsmannen Nordenskiöld hadde anmodet om beskyttelse i forbindelse med etableringen av en koloni for vitenskapelige undersøkelser på Svalbard.

⁹⁵ Jørgensen, Jørgen Holtan. Svalbard og Fiskevernsonen. Russiske persepsjoner etter den kalde krigen. FNI-rapport 13/2003.

⁹⁶ Jørgensen, Jørgen Holtan. ”Svalbard: russiske persepsjoner og politikktutforming”. (Internasjonal politikk, 2004: 177-1979)

⁹⁷ Stokke, Olav Schram. The struggle over illegal, unreported and unregulated fishing in the Barents Sea. Aftenposten, 22. oktober 2005) s.2

jakt på ressurser, og dermed ikke nødvendigvis er et uttrykk for protest fra russiske myndigheters side.⁹⁸

Det kan synes som et paradoks at, til tross for at Norge og Russland har en felles interesse av at ressursene utenfor Svalbard er underlagt en forsvarlig beskatning, så protesterer russerne mot en fiskevernsoner som sikrer nettopp dette. Det er også vanskelig å se at det vil være i Russlands interesse at Svalbard-traktaten skulle komme til anvendelse i dette området, da dette ville bety at havområdene utenfor øygruppen ble åpne for alle traktatpartnerne. Russiske fiskere, som tar en vesentlig del av sin kvote på norsk arktisk torsk i Barentshavet, inkludert Svalbard-sonen, vil neppe være interessert i at fiskere fra en rekke andre traktatland ville kunne kreve å få tilgang til fiskeressursene i dette området, selv om, som antydte tidligere, ikke-diskriminering innenfor Svalbard-traktaten sannsynligvis vil begrense tilgangen til land med historisk fiske. En norsk økonomisk sone betyr riktignok at Norge kan forbeholde fiske i sonen for nasjonale fiskere, men realiteten vil være at de viktigste fiskeressursene fortsatt vil være delte bestander mellom Norge og Russland og at samarbeidet om fastsettelse og fordeling av fiskerikvoter i området vil måtte fortsette.⁹⁹

Det kan dermed, på bakgrunn av det som tidligere er antydte angående en historisk basert rett til en form for konsultasjon i relasjon til Svalbard, synes som om russerne ikke primært er i mot at Norge oppretter en maritim sone rundt Svalbard, men at det sentrale er at norske myndigheter anerkjenner en viss form for konsultasjon i forhold til Russland i spørsmål relatert til Svalbard. Dette er i tråd med at russiske protester synes å fokusere på at Norges tiltak i relasjon til Svalbard er ensidige.

Når det for øvrig gjelder russerens interesser knyttet til havbunnen utenfor Svalbard, har landet foretatt noen vitenskapelig baserte seismiske undersøkelser. Dette kan tyde på at russerne er interessert i eventuelle petroleumsforekomster i området. På den annen side har Russland selv store petroleumsforekomster på egen sokkel, og i tråd med det som tidligere er sagt om å åpne havområdene utenfor Svalbard for alle traktatpartene, fremstår det som enda mindre sannsynlig at det vil være i russernes interesse at Svalbard-traktaten skal gjelde på kontinentalsokkelen utenfor Svalbard. Alle traktatpartene vil da ha den samme rett til å delta i utforskning og eventuell utvinning av petroleumsforekomster.

Hva angår en mer juridisk argumentasjon fra russisk side angående området utenfor Svalbards territorialfarvann, ble dette berørt i den før omtalte presentasjonen. Med forbehold om at den russiske folkerettsekspert ikke nødvendigvis kan tas til inntekt for det offisielle russiske synet, kan det være interessant å vise til at det her ble reist spørsmål om de territoriale farvann utenfor Svalbard kunne sies å falle inn under folkerettens definisjon av en territorialgrense. I drøftelsen vises det til at de territoriale farvann utenfor Svalbard kjennetegnes av at alle traktatpartene har like rettigheter, mens territorialfarvann i folkeretten kjennetegnes av nasjonalstatens enerett. På denne bakgrunn konkluderes det med at de territoriale farvann utenfor Svalbard ikke kan sies å falle inn under den folkerettslige definisjon av slike farvann, noe som i neste omgang

⁹⁸ Schram Stokke, s.2

⁹⁹ Det kan her være interessant å vise til at da den russiske folkerettseksperten Anatolij Kolodkin ga uttrykk for sin motstand mot det norske synet på Svalbard-sonen, uttrykte han samtidig at når det gjaldt å finne en løsning på fiskerispørsmålet i området så kunne dette løses av Russland og Norge alene

innebærer at det heller ikke kan opprettes en maritim sone, fordi en slik sone opprettes i tilknytning til territorialgrensen. Dette er for øvrig i tråd med den anomali som tidligere er referert til fra Ulfstein, og jeg vil mene at man her kan bruke samme motargument, nemlig at rettighetene i territorialfarvannet utenfor Svalbard her er fastsatt i en traktat som Norge er tilsluttet. En nasjonalstat må for eksempel kunne gi rettigheter til andre land i sitt territorialfarvann uten at disse farvann dermed får en annen rettslig status.

8.2 Storbritannia

Storbritannia har, som det fremgår av den historiske oversikten, også lange tradisjoner for virksomhet både på land og i havområdene rundt Svalbard, og krevde i sin tid suverenitet over øygruppen. I forbindelse med opprettelsen av fiskevernsonen uttrykte britiske myndigheter i en note at de ønsket å reservere seg når det gjaldt opprettelsen av sonen,¹⁰⁰ og viste i den sammenheng til sin tidligere uttrykte reservasjon mot at norsk kontinentalsokkelovgivning skulle gjelde på sokkelen utenfor Svalbard.¹⁰¹

I en senere note i 2006,¹⁰² hvor britiske myndigheter gir uttrykk for at de ønsker å bekrefte sin posisjon angående Svalbard-traktatens anvendelse utenfor Svalbard, stadfestes det at Svalbard, etter britisk syn generere sin egen maritime sone og at denne sonen er underlagt traktatens bestemmelser. Det kan også være relevant å vise til at britiske myndigheter, i et såkalt non-paper,¹⁰³ minnet norske myndigheter om det de beskriver som sine legitime interesser på Svalbard, og uttrykte ellers at det var vanskelig å komme i en seriøs dialog med Norge om Svalbard. Britene har for øvrig invitert til et møte med andre traktatpartnere om Svalbard, uten at Norge ble invitert.¹⁰⁴ Med tanke på at Storbritannia var en av de traktatpartene som var mest skeptisk til norsk suverenitet over Svalbard, er det verdt å merke seg at landet også minner om den rolle landet spilte i de forhandlingene som ledet til at suvereniteten over Svalbard, ble ”conferred upon Norway.”¹⁰⁵ Det er verdt å merke seg at britiske myndigheter benytter ordet ”confer”, som nærmest kan oversettes med å ”gi” eller ”tildele”, snarere enn ordet ”recognize”, når de uttaler seg om norsk suverenitet over Svalbard.¹⁰⁶

Det kan her også være relevant å minne om det som tidligere er referert til om at det kan synes som den britiske tolkningen av Svalbard-traktaten går i retning av en form for likevekt mellom norsk suverenitet og traktatpartnernes like rett til ressursene på Svalbard. Som en begrunnelse for at Svalbard-traktaten skal gjelde også i havet og på sokkelen utenfor Svalbards territorialgrense, legges det her til grunn at Svalbard genererer sin egen maritime sone, og sin egen sokkel, og at det av dette følger at den likevekten som er nedfelt i traktaten, også må ”følge med” i disse områdene.¹⁰⁷

¹⁰⁰ UK Bout de papier, handed to Norway 22. July 1979.

¹⁰¹ Uttrykt i note av 29 oktober 1974.

¹⁰² Note No 1/06.

¹⁰³ Non-paper ”Svalbard: further UK views” July 2006. Dette er den siste noten jeg er kjent med.

¹⁰⁴ Ble blant annet omtalt i NRK Dagsnytt atten, 13. april 2007.

¹⁰⁵ Non-paper (July 2007).

¹⁰⁶ Professor Fleischer har pekt på at ingen kunne ”gi” Svalbard til Norge idet øygruppen var et *terra nullius*.

¹⁰⁷ Det er nødvendig å minne om at Mr. Anderson gjør det klart at han uttrykker sin egen personlige mening.

Storbritannia er i dag ikke direkte involvert i ressursutnyttelse på Svalbards landområde eller i havområdene utenfor. Det er imidlertid rimelig å anta at britenes sterke utfordring av det norske synet på hvordan Svalbard-traktaten er å forstå, har sammenheng med en mulig forekomst av petroleumsressurser utenfor øygruppen. Som et olje- og gassproduserende land, vil det sannsynligvis være i britenes interesse at slike forekomster var underlagt Svalbard-traktaten, med den like adgang til ressursene som dette representerer, og de skattebestemmelser det innebærer. Når det gjelder britenes protester mot det norske synet på Svalbard-traktaten skal man heller ikke se bort fra at Storbritannias lange og historiske tilknytning til Svalbard, kan ha gitt landet en følelse av et visst "eierskap" til øygruppen.

8.3 Island

Da Island sluttet seg til Svalbard-traktaten i 1994, startet landet umiddelbart fiske i fiskevernsonen. Det var, som tidligere antydnet, ikke minst nettopp dette fisket, som var bakgrunnen for at norske fiskerimyndigheter måtte innføre skjerpet regulering i sonen.¹⁰⁸

Når islendingene ikke fikk tildelt kvoter i fiskevernsonen, selv om landet sluttet seg til Svalbard-traktaten, hadde det sammenheng med det som har vært indikert tidligere, nemlig at tildeling av kvoter i sonen baserte seg på historisk fiske. Island hadde ikke drevet et fiske i havområdene utenfor Svalbard som ble definert som historisk.¹⁰⁹ Islendingene hevdet imidlertid at tilknytning til Svalbard-traktaten innebar rett til fiske, og at norske myndigheter var bundet av den likebehandling av traktatpartenes rett til ressurser som var nedfelt i Svalbard-traktaten. Dette standpunktet fremkom blant annet i en sak for Høyesterett, hvor islandske fiskere var anklaget for ulovlig fiske i fiskevernsonen.¹¹⁰ Islendingene argumenterte her ikke i første rekke mot fiskevernsonen som sådan, men nettopp med at Norge var forpliktet til å implementere den like rett til ressurser som var nedfelt i Svalbard-traktaten.¹¹¹

At det særlig var ikke-diskrimineringsprinsippet som opptok islendingene kan også sies å fremgå i en uttalelse fra tidligere utenriksminister på Island Jón Baldvin Hannibalson. Snarere enn å angripe Norges opprettelse av fiskevernsonen, var utenriksministeren opptatt av at ikke-diskrimineringsprinsippet fokus på tradisjonelt fiske burde justeres. Mer konkret indikerte han en del aspekter som burde inngå i definisjonen av dette prinsippet, som, ikke overraskende, ville innebære at Island ville bli inkludert.

Det synes klart at Islands interesse i havområdet rundt Svalbard var å bli inkludert blant de land som fikk tilgang til fiskeressursene i dette området. Selv om islendingene i sin argumentasjon viste til ikke-diskrimineringsprinsippet i Svalbard-traktaten, var det et åpent spørsmål om Island ville vært best tjent med at det var denne traktaten som kom til anvendelse i sonen, idet dette kunne føre til at andre traktatpartnere også ville kunne kreve fiskerettigheter i sonen. Dette ville skjerpe konkurransen, og føre til et større press på fiskeressursene.

¹⁰⁸ Om Islands fiske i fiskevernsonen se Kristensen, Yngve Næss. Torsk, "pirater" og kalde granater. Striden mellom Norge og Island i fiskevernsonen ved Svalbard 1993. (IFS Info 6/2005).

¹⁰⁹ Island hadde drevet fiske i området på 1930-tallet og i årene 1949-1952.

¹¹⁰ Rt 1996-624.

¹¹¹ Det må selvsagt tas det forbehold at det som fremkom av islandske argumenter i rettssaken ikke nødvendigvis er de offisielle standpunkter.

Når det gjelder Island kan det imidlertid synes som Svalbard-spørsmålet langt på vei fant sin løsning i den såkalte "Smutthull-avtalen" i mai 1999.¹¹² I denne avtalen mellom Russland, Norge og Island, hvor formålet var å få stanset et uregulert islandsk fiske, har Island akseptert den norsk-russiske fiskerikommisjonens tildeling av fangstkvoter. Island får nå tildelt fangstkvoter i Barentshavet, som også omfatter kvoter i fiskevernsonen. I forbindelse med avtalen skal islandske myndigheter ha forsikret at den ikke vil ta opp Svalbards status ved Haag-domstolen, noe landet tidligere hadde truet med.¹¹³

8.4 Spania

Spanske fiskebåter driver i dag fiske i fiskevernsonen på kvoter tildelt den Europeiske Union. Også Spania har protestert mot Norges opprettelse av en fiskevernsonen utenfor Svalbard, og også her er de juridiske argumentene som protesten bygger på, kommet til uttrykk i en sak for Høyesterett.¹¹⁴

Det som ble fremholdt i ovennevnte sak, hvor spanske fiskebåtreidere var anklaget for å ha brutt fangstrapporteringsreglene i fiskevernsonen, var at en fiskevernsonen ikke var hjemlet i internasjonal sedvanerett, og derfor måtte hjemles i havrettstraktatens regler om 200 nautisk mil økonomisk sone.¹¹⁵ Spanias argument videre var at når det var økonomisk sone som var hjemmelen, så kunne man ikke opprette, det som ble betegnet som et mindre omfattende tiltak, nemlig en fiskevernsonen. Her er det på sin plass å minne om det som er blitt anført tidligere når det gjelder kyststatens rett til, innenfor økonomisk sone regimet, å opprette det tiltak som fremstår som tilstrekkelig for å ivareta det som er målsetting med sonen, nemlig å sikre en forsvarlig ressursforvaltning.

Det ble fra spansk hold videre argumentert for at når Norge hadde gått til det skritt å opprette en fiskevernsonen utenfor Svalbard, var de forpliktet av det ikke-diskrimineringsprinsippet som var nedfelt i Svalbard-traktaten. Også her, og da ikke minst på bakgrunn av at spanske fiskebåter var blitt fordrevet fra mange nasjonale økonomiske soner, synes den primære interessen å være tilgang til fiskeressurser i havområdene utenfor Svalbard på like fot med andre fiskeristater. Det kan med andre ord også her argumenteres for at den spanske motstanden mot fiskevernsonen ikke primært var opprettelsen av sonen, men snarere den måten norske fiskerimyndigheter regulerte fisket på. Spania har for eksempel fremholdt at det ikke er norske myndigheter, men snarere den enkelte nasjonalstat som skal forfølge brudd på reglene i sonen.

9. AVSLUTNING

Som antydnet kan det avslutningsvis synes som det særlig er to aspekter det kan være interessant å trekke frem. Det ene er at spørsmålet om henholdsvis en maritim sone og kontinentalsokkelen utenfor Svalbards territorialfarvann fremstår noe forskjellig. Det andre er at norske

¹¹² avtale av 1. mai 1999 mellom Norge, Island og den russiske føderasjon om visse samarbeidsforhold på fiskeriområdet ("Smutthull-avtalen"). Det ble også inngått en tosidig avtale som regulerer byttet av fisk mellom Norge og Island.

¹¹³ St.prp. 74(1998-99) Om samtykke til inngåelse av ("Smutthullavtalen")

¹¹⁴ HR-2006-01997-A.

¹¹⁵ Også her med forbehold om at dette ikke nødvendigvis er uttrykk for spanske myndigheters offisielle syn.

myndigheter, basert på det meget begrensede utvalg traktatpartnere som er omhandlet i notatet, synes å stå overfor varierende motsand mot sitt Svalbard syn, basert på ulike argumenter og ulike politiske interesser.

9.1 Maritim sone og sokkel utenfor Svalbards territorialfarvann

Når det gjelder spørsmålet om fiskerivirksomheten i havområdene utenfor Svalbards territorialfarvann mener jeg man kan si at denne langt på vei har funnet sin form, gjennom de 30 årene med fiskevernsonen. På bakgrunn av det som er anført når det gjelder tolkningen av ikke-diskrimineringsprinsippet i Svalbard-traktaten og anvendelsen av dette prinsippet i fiskevernsonen, kan det hevdes at fiskerivirksomheten vil kunne bli tilnærmet den samme enten dette er en norsk økonomisk sone eller om det er Svalbard-traktaten som kommer til anvendelse.

Forutsetningen er at ikke-diskrimineringsprinsippet videreføres i en økonomisk sone, noe en uttalelse fra utenriksminister Jonas Gahr Støre synes å indikere. Mer konkret viser utenriksministeren til at etableringen av en økonomisk sone rundt Svalbard ikke vil ”gi oss større muligheter enn det vi allerede har til å forvalte ressursene eller til å kontrollere fisket.” Han viser videre til at det vil ”være mulig å videreføre det ikke-diskriminerende regimet vi har i fiskevernsonen”, og at etableringen av økonomisk sone dermed ikke nødvendigvis vil endre forholdet til de andre partene i Svalbard-traktaten.¹¹⁶ Det utenriksministeren her synes å åpne for er nettopp at også ved etableringen av en 200 nautiske mil økonomisk sone rundt Svalbard, hvor norske fiskere i utgangspunktet har fortrinnsrett, vil norske myndigheter kunne komme til å videreføre ikke-diskrimineringsprinsippet som ble innført i fiskevernsonen.

Når det gjelder sokkelen utenfor Svalbard vil Norge være regulerende myndighet enten denne defineres som en norsk sokkel eller en Svalbard-sokkel hvor Svalbard-traktaten gjelder. Mens det for fisket kan synes som om den form dette har fått vil kunne fortsette uavhengig av regime, vil det for en eventuell petroleumsutvinning på sokkelen utenfor Svalbard være en stor forskjell om dette er definert som en norsk sokkel underlagt norsk petroleumslovgivning, eller som en Svalbard-sokkel hvor Svalbard-traktaten kommer til anvendelse. I sistnevnte tilfelle vil norske myndigheter, i sin regulering av virksomheten, måtte legge til grunn det ikke-diskrimineringsprinsippet som er nedfelt i traktaten. Det betyr at utforskning og utvinning av eventuelle petroleumsressurser vil måtte være åpne for alle traktatpartene, og at det vil være de skatteregler som er nedfelt i denne traktaten som vil gjelde.

Når det gjelder hvilket regime som skal gjelde på sokkelen utenfor Svalbard, er det etter min mening relevant å trekke frem at norske myndigheter Norge allerede i 1963 gjorde det internasjonale samfunnet oppmerksom på at Norge krevde statshøiher over kontinentalsokkelen utenfor kysten av hele Kongeriket, og dermed også utenfor kysten av Svalbard. Jeg har ikke funnet at dette førte til protester fra andre land, før den tidligere omtalte note fra Storbritannia i 1974. Under forutsetning av at det internasjonale samfunnet ikke protesterte før i 1974, må Norge kunne sies å stå folkerettslig sterkt i sitt syn på at kontinentalsokkelen utenfor Svalbard er norsk sokkel.

¹¹⁶ Støre, Jonas Gahr. Perspektiver på Nordområdene. (Norges Fiskarlags sekretærkonferanse, Oslo 7. mars 2006).

Når enkelte andre traktatpartnere hevder at det er Svalbard-traktaten som gjelder på sokkelen utenfor Svalbard er det rimelig å anta at noe av bakgrunnen er mulige petroleumsforekomster i området. Dette har man i dag ikke sikker kunnskap om. De seismiske undersøkelser som til nå har vært foretatt på landområder på Svalbard har ikke vært særlig lovende,¹¹⁷ og man synes å anta at sannsynligheten for å finne kommersielt interessante petroleumsforekomster i Barentshavet øker jo lenger øst man kommer.¹¹⁸ Dette skulle indikere at Svalbard ikke er beliggende i det mest sannsynlige området.

I forbindelse med en eventuell petroleumsvirksomhet utenfor Svalbard er det også relevant å trekke inn de høye miljøstandarder som etter hvert er blitt nedfelt i forbindelse med petroleumsvirksomhet i nord. Det er blitt vist til at det kan bli aktuelt å vurdere om man av miljøhensyn bør avstå fra petroleumsvirksomhet i visse områder i Barentshavet.¹¹⁹ Dersom et slikt syn vinner frem kan havområdene utenfor Svalbard, som representerer oppvekstområde for mange viktige fiskebestander, kunne stå sterkt i vurderingen av hvilke områder dette i så fall skulle være.

9.2 Ulike traktatpartnere – ulike interesser og argumenter

Det andre som kan være et interessant aspekt når det gjelder spørsmålet om regime utenfor Svalbards territorialfarvann er, basert på de traktatpartene som er behandlet i dette notatet, at norske myndigheter ikke synes å stå overfor en samlet motstand i sitt Svalbard syn. Det kan synes som det snarere dreier seg om varierende argumenter og standpunkter, som i sin tur har sin bakgrunn i traktatparters ulike interesser i området.

For russerne er det blitt vist til at det fremstår som lite sannsynlig at det mulige nærvær av andre traktatpartnere som en anvendelse av Svalbard-traktaten ville innebære, vil være i landets interesse. Det som kan synes særlig sentralt for russerne er at norske myndigheter anerkjenner landets lange historiske tradisjon på øygruppen, og i den forbindelse praktiserer en viss form for konsultasjon i spørsmål som gjelder Svalbard. Norske myndigheter har hatt en klar linje på å hindre enhver form for bilateralt forvaltningssamarbeid med russerne på Svalbard. Det som kanskje kan sies å kjennetegne dagens situasjon er en viss oppmykning av denne linjen, idet det i forbindelse med delelinjeforhandlingene i Barentshavet er skissert en såkalt samarbeidslinje.¹²⁰ Det kan også være verdt å merke seg at man snakker om en helhetlig løsning for Barentshavet, som betyr at delelinjeforhandlingene utvides både funksjonelt og geografisk til også å gjelde store deler av Barentshavet.¹²¹

Spørsmålet man kan stille seg i denne sammenheng er derfor på den ene siden om en helhetlig løsning for Barentshavet innebærer at Norge og Russland også tar opp spørsmålet om Svalbard, og på den annen side om den samarbeidslinjen som er lansert kan sies å fremstå som en viss imøtekommelse av russernes tilsynelatende behov for konsultasjon i spørsmål relatert til Svalbard. Det kan kanskje være en indikasjon at man fra norsk side hilser "... velkommen

¹¹⁷ Sawhill, Steven og Willy Østreng. Petroleum in the North. Ocean Futures 2006

¹¹⁸ Østreng og Prydz

¹¹⁹ Østreng og Prydz

¹²⁰ Felleserklæring av 12. november 2002 (Østreng og Prydz)

¹²¹ Østreng, Willy og Yngvild Prydz. Delelinjen i Barentshavet. Planlagt samarbeid versus uforutsett konflikt? Stortingets utredningsseksjon. Perspektivnotat 04/07.

fortsatt russisk næringsvirksomhet på Svalbard som en naturlig og viktig del av aktivitetene på øygruppen.”¹²²

For de to traktatpartene Island og Spania synes deres interesser primært å være tilgang til fiskeressursene i havområdene utenfor Svalbard. Til tross for protester mot fiskevernsonen fremsto det sentrale for begge land å sikre tilgang til sonen for egne fiskebåter. Henvisningen til Svalbard-traktaten og dens ikke-diskrimineringsprinsippet kan dermed synes i første rekke å være et middel til å oppnå slik adgang, snarere enn som et prinsipielt uttrykk for tolkning av Svalbard-traktaten. Dette understrekes av at Island, som gjennom Smutthull-avtalen har fått tilgang til fiskevernsonen, har frafalt å ville utfordre det norske synet på hvordan Svalbard-traktaten er å forstå. Når det gjelder Spania, vil det her være den reservasjon angående en sone utenfor Svalbard som er kommet til uttrykk fra EU, som vil være avgjørende.

Av de land som er omtalt i notatet synes Storbritannia å fremstå som den traktatpartner som sterkest hevder det standpunkt at Svalbard-traktaten skal gjelde både i en maritim sone og på kontinentalsokkelen utenfor Svalbards territorialgrense. Her synes standpunktet også i stor grad å underbygges både av deres juridiske tolkning av traktaten, og av de politiske interesser som det er rimelig å anta at britene har i dette området. Som tidligere antydnet synes britenes intensjon, på det tidspunktet traktaten ble vedtatt, å ha vært at norsk suverenitet skulle inngå i en slags balanse med traktatpartenes like rett til ressurser. Dette kan bidra til å forstå bakgrunnen for at britiske myndigheter i dag synes å ha en tolkning av Svalbard-traktaten som innebærer at denne balansen må opprettholdes også i en maritim sone og på sokkelen utenfor Svalbards territorialfarvann.

Den variasjon i juridiske argumenter og politiske interesser som er demonstrert gjennom det utvalget av traktatpartnere som er omtalt i dette notatet, kan muligens innebære at norske myndigheter, i spørsmålet om Svalbard-traktatens anvendelsesområde, kan velge en noe ulik strategi, og muligens også komme frem til ulike løsninger, i forhold til de enkelte traktatpartnere som utfordrer det norske standpunktet. Utenriksminister Jonas Gahr Støre har uttalt at norske myndigheter vil lytte til andre traktatpartneres synspunkter i spørsmålet om havområdene utenfor Svalbards territorialfarvann, men han har samtidig gjort det klart ”at det er visse premisser som ikke er åpne for diskusjon eller forhandlinger. Blant disse er fortsatt norsk myndighetsutøvelse i samsvar med folkeretten og til beste for en ansvarlig ressursforvaltning”.¹²³

Helt avslutningsvis kan det muligens være av en viss interesse å vise til en teori som bygger på at forhold som kjennetegnet inngåelsen av en traktat kan bidra til å forstå hvordan traktaten senere blir tolket.¹²⁴ Utgangspunktet her er at en traktat kan utsettes for utfordringer i løpet av sin levetid, og at evnen til å takle slike utfordringer henger sammen med elementer som er sentrale ved traktatinngåelsen. Disse elementene er for det første den grunnleggende ideologi som lå til grunn for traktaten, dernest traktatpartenes felles mål for inngåelsen av angjeldende traktat, og ikke minst den felles løsning man kom frem til for realiseringen av traktaten.

¹²² I Felleseklæringen (Østreng og Prydz).

¹²³ Gahr Støre (april 2006).

¹²⁴ Scott, Shirley. *The political interpretation of multilateral treaties*. Leiden 2004.

Relatert til Svalbard-traktaten kan det synes som man her bygget på en grunnleggende felles ideologi om å sikre Svalbards utvikling og fredelige utnyttelse, og også på en felles målsetting om å sikre traktatpartenes like rett til Svalbards ressurser. Når det derimot gjelder det som kan sies å være løsningen for å realisere traktaten, nemlig norsk suverenitet over Svalbard, kan det, som antydnet tidligere, ha vært noe ulike oppfatninger angående denne suvereniteten blant traktatpartene. Som vist ga russerne tidlig uttrykk for at Norge ikke ensidig kunne iverksette tiltak angående Svalbard, men snarere måtte konsultere russiske myndigheter, mens britene, ved traktatinngåelsen, så norsk suverenitet i relasjon til traktatpartenes like rett til ressurser. I tråd med teorien kan det derfor kanskje hevdes at disse ulike syn på norsk suverenitet over Svalbard ved traktatinngåelsen kan ha kommet til overflaten i en situasjon hvor Svalbard-traktaten utfordres av den havrettslige utviklingen.

KILDER

- Anderson D.H. *The status under international law of the maritime areas around Svalbard.* (Det Norske Videnskabs-akademi. Symposium. 25. januar 2007)
- Arlov, Thor B. *Svalbards historie.* Trondheim 2003
- Churchill, Robin og Geir Ulfstein *Marine management in disputed areas. The case of the Barents Sea.* London 1992
- Evensen, Jens *Rettsproblemer i forbindelse med oljeleting og utvinning av olje på den norske kontinentalsokkel.* (Foredrag i Den Norske Advokatforening 22. mars 1966)
- Fleischer, Carl August *The Exclusive economic zone under the convention regime and in state practice.* (The 1982 convention on the Law of the sea. Proceedings 1983)
- Fleischer, Carl August *Petroleumsrett.* Oslo 1983
- Fleischer, Carl August *Folkeretten og norsk ressursforvaltning i Nord.* (Foredrag Tromsø 9. januar 2006)
- Fleischer, Carl August *Svalbards sokkel og sone i lys av Svalbard-konferanse og traktattekst.* (Foredrag NORISS, 21. mars 2006)
- Fleischer, Carl August *The new international law of the sea and Svalbard.* (Det Norske Videnskabs-akademi. Symposium. 25. januar 2007)
- Jensen, Øystein *Norge og fiskevernsonen.* Fridtjof Nansens Institutt (Nordlys 5.1. 2007)
- Jørgensen, Jørgen Holtan *Svalbard og Fiskevernsonen. Russiske persepsjoner etter den kalde krigen.* (FNI-rapport 13/2003)
- Jørgensen, Jørgen Holtan *”Svalbard: russiske persepsjoner og politikkutforming”.* (Internasjonal politikk, 2004: 2)
- Kristensen, Yngve Næss *Torsk, ”pirater” og kalde granater. Striden mellom Norge og Island i fiskevernsonen ved Svalbard 1993.* (IFS Info 6/2005)
- Mathisen, Trygve *Svalbard i internasjonal politikk. 1871-1925.* Oslo 1951
- Olimstad, Øyvind *Retten til petroleumsforekomster i havområdene utenfor Svalbard.* (Masteroppgave i rettsvitenskap våren 2007)
- Sawhill, Steven og Willy Østreng. *Petroleum in the North.* Ocean Futures 2006

St. meld. 30 (2004-2005) Muligheter og utfordringer i nord

St.meld. 40 (1985-1986) Svalbard

Stokke,

Olav Schram *The struggle over illegal, unreported and unregulated fishing in the Barents Sea.* (Aftenposten, 22. oktober 2005)

Støre, Jonas Gahr *Perspektiver på Nordområdene.* (Norges Fiskarlags sekretærkonferanse, Oslo 7. mars 2006)

Støre, Jonas Gahr *Svalbard – viktig arena.* (Kronikk i Nordlys 15. april 2006)

Støre, Jonas Gahr *”The rule of law and sound management in the High North”.* (Det Norske Videnskabs-akademi. Symposium. 25. januar 2007)

Torkildsen, Torbjørn *”Svalbard, vårt nordligste Norge”.* Oslo 2005

Ulfstein, Geir *Reguleringsproblemer i fiskevernsonen ved Svalbard.* (Lov og rett, 1987 s.336-344)

Ulfstein, Geir *The Svalbard Treaty. From Terra Nullius to Norwegian Sovereignty.* Oslo 1995

Utenriksdepartementet *Regjeringens nordområdestrategi 2006*, s.12

Vylegianin,

Alexander N. *”Future problems of International law in the High North: Review of the Russian legal literature.* (Det norske videnskabs-akademi. 150. Symposium. 25. januar 2007)

Wedel Jarlsberg,

Fredrik *Reisen gjennom livet.* Oslo 1932

Østreng, Willy *Det politiske Svalbard.* Oslo 1975

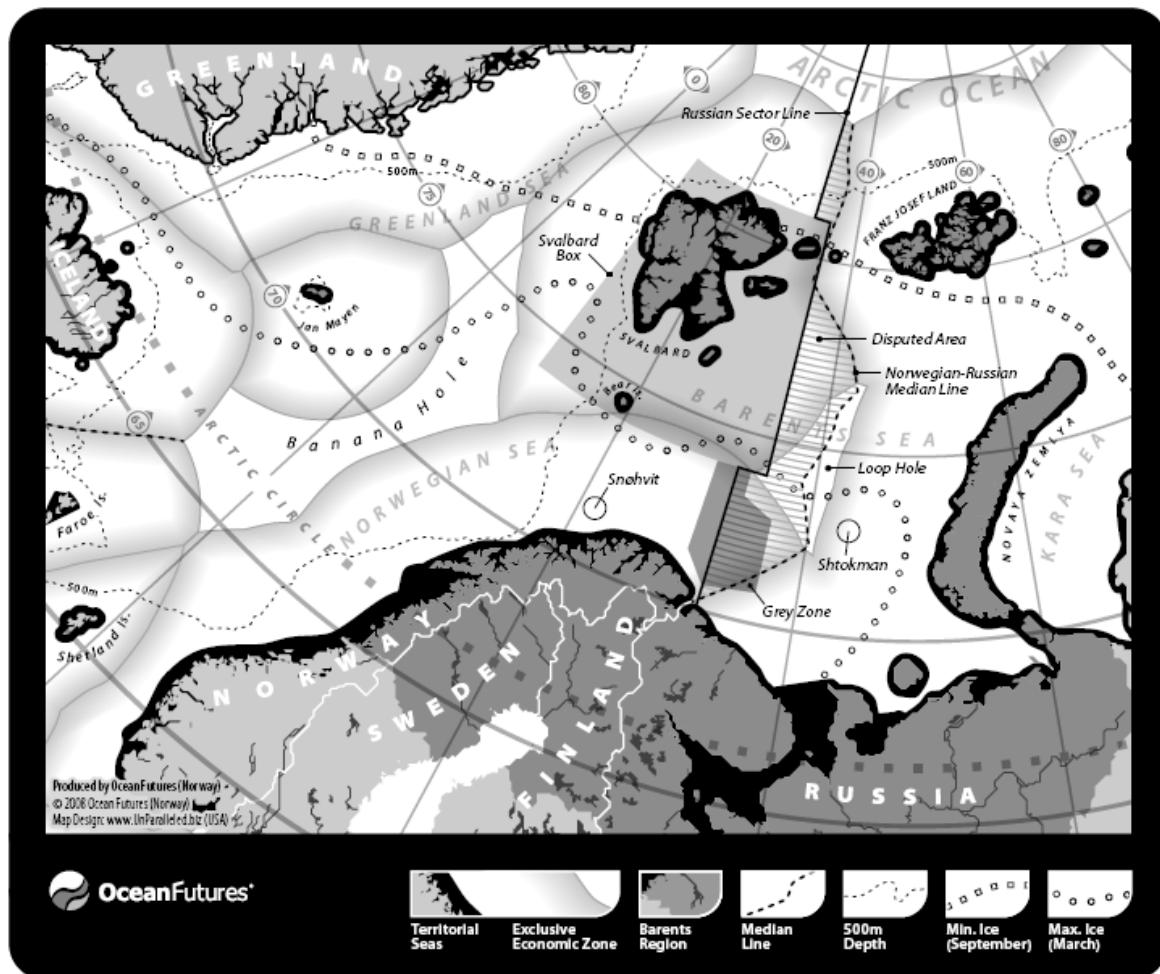
Østreng, Willy og

Yngvild Prydz *Delelinjen i Barentshavet. Planlagt samarbeid versus uforutsett konflikt?* (Stortingets utredningsseksjon. Perspektivnotat 04/07)

VEDLEGG 1. KART OG AVTALER

Jurisdiksjonskart over Svalbard

Avtaler

- Avtale mellom Norge og Sovjetunionen av 11. januar 1978 om en midlertidig praktisk ordning for fisket i et tilstøtende område i Barentshavet med tilhørende protokoll og erklæring. (Gråsoneavtalen)
- Avtale av 15. mai 1999 mellom Norges regjering, Islands regjering og Den russiske føderasjons regjering om visse samarbeidsforhold på fiskeriområdet. (Smutthullavtalen). ("Loop Hole").
Protokoll av 15. mai 1999 mellom Norge og Island til ovennevnte avtale.
- Overenskomst av 20. februar 2006 mellom Norge og Danmark sammen med Grønlands landsstyre om avgrensning av kontinentalsokkelen og fiskerisonene i området mellom Grønland og Svalbard.
- Forhandlingsprotokoll, september 2006, mellom Norge, Island, Danmark og Færøyene om deling av kontinentalsokkelen i Norskehavet i den sørlige delen av Smutthavet. ("Banana Hole").

VEDLEGG 2. SVALBARD-TRAKTATEN

Traktat angående Spitsbergen. Paris 9. februar 1920

Presidenten for Amerikas Forente Stater, Hans Majestet Kongen av Storbritannia og Irland og de Britiske Oversjøiske Besiddelser, Keiser av India, Hans Majestet Kongen av Danmark, Presidenten for den Franske Republikk, Hans Majestet Kongen av Italia, Hans Majestet Keiseren av Japan, Hans Majestet Norges Konge, Hennes Majestet Dronningen av Nederlandene, Hans Majestet Kongen av Sverige,

Som nærer det ønske ved en anerkjennelse av Norges høihetsrett over Spitsbergen-øgruppen, derunder innbefattet Bjørnøya, å se innført et rettferdig styre i disse egener, skikket til å sikre deres utvikling og fredelige utnyttelse,

Har opnevnt som sine respektive befullmektigede til å slutte en traktat i dette øiemed:

Som, efter å ha utvekslet sine fullmakter, der er funnet i god og behørig form, er kommet overens om følgende:

Artikkel 1.

De høie kontraherende parter er enig om å anerkjenne under de vilkår som er fastsatt i nærværende traktat Norges fulle og uinnskrenkede høihetsrett over Spitsbergen-øgruppen, som foruten Bjørnøya eller Beeren-Eiland omfatter alle øer mellom 10 ° og 35 ° lengde øst for Greenwich og mellom 74 ° og 81 ° nordlig bredde, særlig: Vest-Spitsbergen, Nordostlandet, Barents' Øy, Edge-Øy, Kong Karls Land, Hopen eller Hopen-Eiland og Prins Karls Forland tillikemed alle de øer, holmer og skjær, som hører dertil (se det vedfødte kart).

Artikkel 2.

Alle de høie kontraherende parters skib og undersåtter skal ha like rett til fiske og jakt innen de områder som er nevnt i artikkel 1 og deres territoriale farvann.

Det tilkommer Norge å håndheve, treffe eller fastsette passende forholdsregler til å sikre bevarelsen og - om nødvendig - gjenoprettelsen av dyre- og plantelivet innen de nevnte områder og deres territoriale farvann, dog så, at disse forholdsregler alltid skal anvendes likt overfor alle de høie kontraherende parters undersåtter uten nogen som helst undtagelser, forrettigheter og begunstigelser, direkte eller indirekte, til fordel for nogen av dem.

De okkupanter hvis rettigheter blir anerkjent i henhold til bestemmelsene i artiklene 6 og 7, skal ha enerett til jakt på sine grunnstykker: 1. i nærheten av boliger, hus, magasiner, verksteder og anlegg opført til utnyttelse av grunnstykket, på vilkår fastsatt i de stedlige politiforskrifter; 2. innen et område av 10 kilometer om foretagendenes eller bedriftenes hovedsæte - og i begge tilfelle under forutsetning av at de retter sig efter de forskrifter som den norske regjering gir overensstemmende med betingelsene i denne artikkel.

Artikkel 3.

Alle de høie kontraherende parters undersåtter skal i farvannene, fjordene og havnene innen de områder som er nevnt i artikkel 1 ha like rett til adgang og opphold - uten hensyn til grunn eller formål; de skal der kunne drive uhindret allslags maritim-, industri-, bergverks- og handelsvirksomhet på fullstendig like fot, forutsatt at de retter sig efter de stedlige lover og forskrifter.

De skal ha samme like adgang til å drive og utnytte alle maritime, industri-, bergverks- og handelsforetagender både tillands og i de territoriale farvann, uten at noget monopol i nogen henseende eller til fordel for noget foretagende skal kunne innføres.

Uansett de regler som måtte gjelde i Norge for kystfart skal de høie kontraherende parters skib på reise til eller fra de områder som er nevnt i artikkel 1 ha rett til å anløpe norske havner, både på op- og nedreisen, for å ta

ombord eller sette i land reisende eller varer, som skal til eller kommer fra de nevnte områder - eller av hvilken som helst annen grunn.

Der er enighet om, at der ikke i nogen henseende og særlig ikke forsåvidt angår utførsel, innførsel og gjennomførsel skal pålegges nogen av de høie kontraherende parters undersåtter, deres skib og varer nogen som helst byrde eller innskrenkning som ikke kommer til anvendelse like overfor undersåtter, skib eller varer, som i Norge nyder mestbegunstiget behandling, idet norske undersåtter, skib og varer i så måte likestilles med de andre høie kontraherende parters og ikke skal behandles gunstigere i nogen retning.

Der skal ikke pålegges utførselen av varer bestemt til nogen av de kontraherende maktens områder nogen annen eller mere tyngende byrde eller innskrenkning enn der fastsettes for utførselen av samme slags varer til en annen kontraherende makt (deriblandt Norges) område eller til hvilket som helst annet land.

Artikkel 4.

Alle offentlige trådløse telegrafstasjoner som er eller blir opprettet med den norske regjerings tillatelse eller efter dens tiltak i de egner som er nevnt i artikkel 1, skal alltid stå åpen på helt like fot for meddelelser fra skib av alle flagg og fra de høie kontraherende parters undersåtter på de vilkår som er fastsatt i radiotelegrafoverenskomsten av 5 juli 1912 eller fastsettes i den internasjonale overenskomst som måtte bli avsluttet istedenfor den.

Under forbehold av de mellemfølgelige forpliktelser som måtte følge av krigstilstand skal eiere av grunnstykker alltid kunne opsette og benytte til egen bruk apparater for trådløs telegrafering, som i private anliggender skal ha adgang til å tre i forbindelse med faste eller bevegelige stasjoner, derunder innbefattet stasjoner ombord i skib og luftfartøier.

Artikkel 5.

De høie kontraherende parter anerkjenner nytten av å opprette en internasjonal meteorologisk stasjon i de egner som er nevnt i artikkel 1. Ordningen av denne stasjon vil bli gjenstand for en senere overenskomst.

Der vil likeledes ved overenskomst bli truffet bestemmelser om de betingelser hvorunder videnskapelig forskning skal kunne drives i de nevnte egner.

Artikkel 6.

Med forbehold av bestemmelsene i nærværende artikkel skal erhvervede rettigheter som tilhører de høie kontraherende parters undersåtter anerkjennes som gyldig.

Krav som er opstått ved besiddelsestager eller okkupasjoner foretatt før undertegningen av denne traktat skal ordnes efter bestemmelsene i det vedfødte bilag, som skal ha samme kraft og gyldighet som nærværende traktat.

Artikkel 7.

Med hensyn til erhvervelse, utnyttelse og utøvelse av eiendomsrett, derunder innbefattet bergverksrettigheter, forplikter Norge sig til i de områder som er nevnt i artikkel 1, å innrømme alle de høie kontraherende parters undersåtter en behandling basert på fullstendig likestilling og overensstemmende med bestemmelsene i nærværende traktat.

Ekspropriasjon kan bare skje til almenntilfælde og mot full erstatning.

Artikkel 8.

For de områder som er nevnt i artikkel 1 forplikter Norge sig til å istandbringe en bergverksordning som særlig med hensyn til skatter, gebyrer eller avgifter av en hver art og de almindelige eller særlige arbeidsvilkår skal

utelukke alle forrettigheter, monopoler eller begunstigelser til fordel for staten eller for undersåtter av nogen av de høie kontraherende parter, Norge innbefattet, og sikre det lønnede personale av enhver art de nødvendige lønnsgarantier og garantier for beskyttelse av dets fysiske, moralske og intellektuelle velvære.

De skatter, gebyrer og avgifter som opkreves skal utelukkende komme de nevnte områder til gode og kan bare pålegges i den utstrekning som deres øiemed tilsier.

Forsåvidt særlig angår utførselen av mineraler har den norske regjering adgang til å pålegge en eksportavgift, som dog for de første 100.000 tons ikke må overstige 1 pct. av de utførte mineralers maksimumsverdi og derefter beregnes efter en synkende skala.

Verdien skal fastsettes ved utløpet av skibningssesongen, på grunnlag av en beregning av den opnådde gjennomsnittlige fob.-pris.

Den norske regjering skal ha meddelt de andre kontraherende makter utkastet til bergverksordning 3 måneder før den trer i kraft. Hvis en eller fler av de nevnte makter innen denne frist foreslår at der foretas endringer i den, før den bringes i anvendelse, skal den norske regjering meddele disse forslag til de andre kontraherende makter for at de kan bli prøvd og avgjort av en kommisjon bestående av en representant for hver av de nevnte makter. Denne kommisjon sammenkalles av den norske regjering og skal treffe sin avgjørelse innen en frist av 3 måneder efterat den er trått sammen. Dens beslutninger treffes med stemmeflerhet.

Artikkel 9.

Med forbehold av de rettigheter og plikter for Norge som følger av dets tiltredelse av Folkenes Forbund forplikter Norge sig til ikke å oprette eller tillate opprettet nogen flåtebasis i de egner som er nevnt i artikkel 1 eller anlegge nogen befestning i de nevnte egner som aldri må nyttes i krigsøiemed.

Artikkel 10.

Inntil de høie kontraherende parters anerkjennelse av en russisk regjering måtte gi Russland anledning til å tiltre denne traktat, skal russiske undersåtter og selskaper nyte samme rettigheter som de høie kontraherende parters undersåtter.

Krav som de måtte ha å gjøre gjeldende innen de områder som er nevnt i artikkel 1 skal, under de betingelser som er fastsatt i artikkel 6 og bilaget til denne traktat, fremsettes gjennom den danske regjering, som erklærer sig rede til å yde sin velvillige medvirkning i den anledning.

Nærværende traktat, hvis franske og engelske tekst skal være autentisk, blir å ratifisere.

Ratifikasjonsdokumentene skal deponeres i Paris snarest mulig.

De makter hvis regjering har sitt sæte utenfor Europa skal kunne innskrenke sig til å meddele den franske Republikks regjering gjennom sin diplomatiske representant i Paris at de har ratifisert, og skal i så fall oversende ratifikasjonsdokumentet snarest mulig.

Denne traktat trer, forsåvidt angår bestemmelsene i artikkel 8, i kraft, når den er blitt ratifisert av enhver av signatarmaktene, og i alle andre henseender samtidig med den i artiklen nevnte bergverksordning.

De utenforstående makter skal innbys av den franske Republikks regjering til å slutte sig til denne traktat, når den er behørig ratifisert. Denne tilslutning skal skje ved notifikasjon til den franske regjering som vil ha å underrette de andre kontraherende parter.

Til bekreftelse av dette har ovennevnte befullmektigede undertegnet nærværende traktat.

Utfærdiget i Paris den niende februar 1920, i to eksemplarer, hvorav det ene tilstilles Hans Majestet Norges Konges regjering og det annet deponeres i den franske Republikks arkiv; autentiske avskrifter vil bli tilstillet de andre signatarmakter.

(L.S.) (u.) F. Wedel Jarlsberg. (L.S.) (u.) Derby.

(L.S.) (u.) Hugh C. Wallace. (L.S.) (u.) H. A. Bernhoft.

(L.S.) (u.) Derby. (L.S.) (u.) A. Millerand.

(L.S.) (u.) George H. Perley. (L.S.) (u.) Maggiorino Ferraris.

(L.S.) (u.) Andrew Fisher. (L.S.) (u.) K. Matsui.

(L.S.) (u.) Thos. MacKenzie. (L.S.) (u.) J- Loudon.

(L.S.) (u.) R. A. Blankenberg, (L.S.) (u.) J. Ehrensvärd.

Bilag.

§1.

1. Notifikasjon om alle krav på landområder som måtte ha vært fremsatt for en regjering før undertegningen av denne traktat, skal innen 3 måneder etterat denne traktat er trått i kraft, av kravsmannens regjering tilstilles en kommissær som har i oppdrag å prøve kravene. Kommissæren skal være en dommer eller rettslærd av dansk nasjonalitet og i besiddelse av de nødvendige kvalifikasjoner og utpekes av den danske regjering.
2. Notifikasjonen må inne holde en nøiaktig angivelse av grensene for det felt der gjøres krav på, og være ledsaget av et kart i en målestokk ikke under 1/1000.000 og hvorpå feltet skal være klart avlagt.
3. Notifikasjonen må være ledsaget av et depositum av 1 penny pr. acre (40 ar) av det felt, der gjøres krav på, til dekning av omkostningene ved prøvelsen av kravene.
4. Kommissæren kan forlange av kravsmennene at de skaffer frem alle andre dokumenter, aktstykker eller opplysninger som han måtte finne nødvendig.
5. Kommissæren skal prøve de krav som således er notifisert. I dette øiemed kan han ty til sådan sakkyndig hjelp som han måtte finne nødvendig og i tilfelle gå til undersøkelser på åstedet.
6. Kommissærens godtgjørelse skal fastsettes ved overenskomst av den danske regjering og de andre interesserte regjeringer. Kommissæren fastsetter selv godtgjørelsen for de medhjelpere som han finner det nødvendig å benytte sig av.
7. Når kommissæren har prøvd kravene, skal han utarbeide en redegjørelse som nøiaktig angir de krav der efter hans mening bør godkjennes straks som begrunnet, og dem som han, enten på grunn av tvist eller av nogen annen årsak, mener bør undergis voldgift som nedenfor omhandlet. Kopier av denne redegjørelse skal av kommissæren tilstilles de interesserte regjeringer.
8. Hvis summen av de beløp som er deponert i henhold til post 3 ikke er tilstrekkelig til å dekke omkostningene ved prøvelsen av kravene, skal kommissæren, hvis han synes kravet er begrunnet, straks angi det tilleggsbeløp som kravsmannen skal betale. Størrelsen av dette beløp skal fastsettes efter utstrekningen av det felt hvortil kravsmannens rett er anerkjent.
Dersom størrelsen av de beløp som er deponert i henhold til post 3 overskrider de nevnte omkostninger, skal det overskytende brukes til å dekke utgiftene ved den nedenfor omhandlede voldgift.
9. Innen 3 måneder fra datoen for den redegjørelse som er nevnt i post 7 i denne paragraf skal den norske regjering ta de nødvendige skritt til å meddele dem, hvis krav kommissæren har anerkjent, gyldig hjemmelsdokument, som sikrer dem den utelukkende eiendomsrett til vedkommende felt, overensstemmende med de lover og forskrifter som måtte gjelde eller bli gjeldende for de områder som er nevnt i artikkel 1 i denne traktat og med forbehold av den bergverksordning som er nevnt i traktatens artikkel 8.

I tilfelle av at en tilleggsbetaling måtte bli nødvendig etter post 8 ovenfor, skal der dog bare utferdiges et midlertidig hjemmelsdokument, som blir endelig når kravsmannen innen en sådan passende frist som den norske regjering måtte fastsette, har betalt nevnte ytterligere beløp.

§2. Krav som den i post 1 i forrige paragraf nevnte kommissær av en eller annen grunn ikke har anerkjent som begrunnet, skal avgjøres etter følgende regler:

1. Innen 3 måneder fra datoen for den redegjørelse som er nevnt i post 7 i forrige paragraf skal enhver av de regjeringer, hvis undersåtter har krav som ikke er anerkjent, opnevne en voldgiftsmann.

Kommissæren skal være formann for den således oprettede domstol. Han skal ha den avgjørende stemme i tilfelle av stemmelikhet. Han opnevner en sekretær til å motta de dokumenter som er nevnt i post 2 i denne paragraf og til å treffe de nødvendige forføyninger til domstolens sammentrede.

2. Innen en måned etter opnevningen av den sekretær som er nevnt i post 1 skal kravsmennene gjennom sine respektive regjeringer tilstille ham en redegjørelse som nøiaktig angir deres krav og er ledsaget av alle dokumenter og begrunnelser som de måtte ønske å gjøre gjeldende til støtte for kravene.

3. Innen to måneder etter opnevningen av den sekretær som er nevnt i post 1 skal domstolen tre sammen i København for å prøve de krav som er blitt innbragt for den.

4. Domstolens språk er engelsk. Alle dokumenter eller begrunnelser kan forelegges den av de interesserte parter i deres eget språk, men skal i så fall være ledsaget av en oversettelse til engelsk.

5. Hvis kravsmennene yrer ønske om det, skal de ha rett til å bli hørt av domstolen enten personlig eller ved rettsfullmektig, og domstolen skal ha rett til å avkreve kravsmennene alle ytterligere redegjørelser, dokumenter eller begrunnelser som den måtte anse nødvendig.

6. Før domstolen hører i saken skal den kreve av partene depositum eller sikkerhetsstillelse for de beløp som den finner nødvendig til dekning av den del av utgiftene ved domstolen som faller på hver kravsmann. Ved fastsettelsen av beløpenes størrelse skal domstolen først og fremst ta hensyn til utstrekningen av det felt som kreves. Den kan også kreve ytterligere depositum av partene i saker som medfører særlige utgifter.

7. Voldgiftsmennenes godtgjørelse skal fastsettes for måneden og bestemmes av de interesserte regjeringer. Formannen fastsetter godtgjørelsen for sekretæren og alle de andre personer som domstolen gjør bruk av.

8. Med forbehold av bestemmelsen i dette bilag skal domstolen ha full myndighet til å fastsette sin egen rettergangsordning.

9. Ved prøvelsen av kravene skal domstolen ta i betraktning:

- a) Alle folkerettslige regler som er anvendelig på tilfellet;
- b) Almindelige rettfærdighets- og billighetsgrunnsetninger;
- c) Følgende omstendigheter:

1) Datoen, da det felt som kreves, blev okkupert for første gang av kravsmannen eller hans hjemmelsmenn;

2) Datoen, da kravet blev anmeldt til kravsmannens regjering;

3) Den utstrekning, hvori kravsmannen eller hans hjemmelsmenn har bearbeidet og utnyttet det felt han krevet. I denne forbindelse skal domstolen ta hensyn til omstendigheter eller innskrenkninger der som følge av krigstilstanden fra 1914 til 1919 kan ha hindret kravsmennene i å hevde sine krav.

10. Alle utgiftene ved domstolen skal fordeles på kravsmennene i slikt forhold som domstolen bestemmer. Dersom summen av de beløp som er deponert i henhold til post 6 skulde andra til mer enn utgiftene ved domstolen, skal det overskytende betales tilbake til dem hvis krav er blitt anerkjent og i slikt forhold som domstolen finner billig.

11. Domstolen skal meddele sine avgjørelser til de interesserte regjeringer og i alle tilfelle til den norske regjering.

Den norske regjering skal innen tre måneder etter mottagelsen av hver avgjørelse ta de nødvendige skritt til å meddele de kravsmenn hvis krav er blitt anerkjent av domstolen, gyldige hjemmelsdokumenter overensstemmende med de lover og forskrifter som gjelder eller vil bli gjeldende for de områder som er nevnt i artikkel 1 i denne traktat og med forbehold av den bergverksordning som er nevnt i traktatens artikkel 8. Hjemmelsdokumentene blir dog ikke endelige før kravsmannen har innbetalt sin forholdsvis andel av utgiftene ved domstolen innen en sådan passende frist som den norske regjering måtte fastsette.

§3. Ethvert krav som ikke er blitt notifisert kommissæren overensstemmende med post 1 i paragraf 1, eller som ikke er blitt anerkjent av ham og ikke innbragt for domstolen overensstemmende med paragraf 2, skal anses som endelig bortfalt. Oversettelsens riktighet bekreftes.

ISBN 978-82-8196-023-7

ISSN 1890-2537